

SOSYAL DEMOKRASİNİN ZORUNLU OLMAYAN EVRİMİ

Çağımızda, kapitalist ülkelerin hemen hepsinde işçi sınıfı hareketi, iki ana siyasi akıma ayrılmış bulunmaktadır. Bu, aynı zamanda, işçi sınıfı hareketinin bölünmüşlüğü olgusunun kalın çizgilerle ifade edilmesi anlamına gelmektedir. Köklü ekonomik ve tarihi sebepleri olan bu bölünmüşlük, günümüzde iki temel siyasi çizgide somutlanıyor. Bunlardan biri bilimsel sosyalizmden kaynaklanan **işçi sınıfı sosyalizmi**, diğeri ise, reformizmden kaynaklanan **sosyal demokrasidir**. İşçi sınıfı saflarında, bölünmüşlüğü karakterize eden bu iki temel siyasi akımın varlığının başka, çeşitli etkenlerle ortaya çıkmış ikinci dereceden ayrılıklar da işçi sınıfının bölünmesinde rol oynamaktadırlar. Kapitalist pazarın değişik alanlarında değişik sömür biçimlerinin varlığı, emeğin satılması biçimlerinde farklı yolların kullanımını zorunlu kılar. Bu durumda, sömürünün büründüğü somut biçimler, farklı işçi kesimleri üzerinde farklı etkilere ve algılara yolaçarak değişik düşüncelerin ortaya çıkmasına olanak hazırlar. Bölgesel farklılıklar, milliyet farklılıkları, din ve mezhep ayrılıkları, tepeden örgütlenen politik baskıcı eğilimler genel olan bölünmüşlüğü farklı sebep ve görünümelerini teşkil ederler.

Ancak, işçi sınıfının, bölünmüş olması gerçeğine karşın tarihi olarak kapitalist toplumda, tek bir konumu vardır. İşçi sınıfının bu değişmez konumu onun üretim faaliyetindeki fonksiyonundan, kapitalist sömürü karşısındaki durumundan ve üretim araçlarının mülkiyetinden yoksun olmasından kaynaklanır. Ve işçi sınıfının geleceğini belirleyen de, bu konumdur. Kapitalist sömürü ilişkilerini teslim alacak olan ve bu ilişkileri ortadan kaldırıp, toplumu, sosyalist ilişkiler toplumu olarak yeniden örgütleyecek olan işçi sınıfının bütün gelişme eğilimleri, son tahlilde bu esas amaç doğrultusunda biçimlenmek zorundadır.

O halde, işçi sınıfının **bölünmüşlüğü**, onun tarihsel göreviyle çelişen bir olgudur. Zaten kapitalizm kaçınılmaz olarak işçi sınıfı üzerinde birininin zıddı ve birbirini tamamlayan iki değişik etkiyi birlikte yaratır.

Birincisi, işçi sınıfını, tarihi görevine hazırlamak ve bu görevin yerine getirilebilmesinin asgari maddi koşullarını yaratmak; **ikincisi** de, işçi sınıfı hareketi içinde sürekli ayrılık tohumları ekmek. Ancak, bu iki farklı sonuçtan belirleyici olanı birincisidir, yani, işçi sınıfının, toplumu ileriye doğru dönüştürebilmesinin asgari koşullarının yaratılmasıdır. Bu nedenle, tek bir ortak çıkarı olan işçi sınıfı saflarındaki bölünmelerin asli karakteri **yapay** oluşlardır. Bu yapay ayrılıklar, kapitalizm tarafından sürekli üretilirler ama, bölünmüşlüğü ortadan kaldıracak güçler de kapitalizmin doğasında her zaman, şu ya da bu ölçüde vardır ve belirleyici olma şansına sahiptirler.

Kapitalist ekonominin işçiler üzerindeki etkisi, işçi sınıfının bölünmüşlüğü'nün ortadan kaldırılması için en zengin perspektifi sunmaktadır. Çünkü, kapitalizm şartlarında işçilerin ve emekçilerin yaşam düzeylerinde nisbi bir düzelme ya da gelirlerindeki mutlak artışlara rağmen yoğunlaşan sömürü ve işçi sınıfının göreceli yoksullaşması, bütün işçi kesimlerinin ortak ve değişmez özelliğidir. Elit bir işçi zümresinin kapitalistler eliyle aristokratlaştırılması, bu aristokrat işçi önderliği yardımıyla, düzenle bütünleşme eğilimlerinin güçlendirilmesi ve yönlendirilmesi ve hatta işçi aristokrasisinin devlet katmanları ile bütünleştirilerek ödüllendirilmesi olgularına rağmen genel işçi kitlesinin çıkarları her geçen gün daha bir netlik kazanarak düzenin çıkarlarıyla arasını açmakta, kendi maddi gelişimini ve fikri oluşumunu, işçi sınıfının bağımsız ideolojisi doğrultusunda üretmektedir.

Ancak, bu kadar zengin bir maddi ve düşünsel temeli olan işçi sınıfının birliği, uzun bir süreç sonucu oluşabilir. Kapitalizmin işçileri bölen maddi şartları aynı kalsa bile, bölünmüşlüğü'nün sürdürülmesinde etkin ve hatta zaman zaman belirleyici olan subjektif faktörlerin aşılması, kapitalizm çerçevesinde mümkün ve zorunludur. Mümkündür çünkü, birlik eğilimleri sürekli güçlenmekte ve subjektif farklılıkları zorlamakta ve onları aşına temayülü göstermektedir. Zorunludur çünkü, ancak işçi sınıfı bir bütün olarak hareket ettiği zaman diğer emekçi kesimlerin güvenini kazanabilir ve onları kendi safına ve bakış açısına kazanarak toplumun sosyalizm doğrultusunda evrimleşmesine damgasını vurabilir.

SOMUT DURUM NEDİR?

«Günümüz dünyasının işçi sınıfı, politik arenada başlıca iki örgütlü güç, bilimsel sosyalistler ve sosyal demokratlar tarafından temsil edilmektedir. Bilimsel sosyalist partilerin, devrimci ideolojisi ile sosyal demokrasinin program ve pratik eylemine egemen olan reformizm arasındaki kesin mücadele çağdaş tarihin belirgin özelliğidir. Bu mücadele hiç bir zaman yalnızca fikirlerin çarpışmasıyla sınırlı kalmamış, gelişimi ve

sonuçları her aşamada tarafların hedef ve ülkelerini gerçekleştirebilme dereceleriyle belirlenmiştir.» (Bilimsel sosyalizm ve Sosyal Demokrasi - Bilim Yayınları S. 7)

Gelişmiş kapitalist ülkelerde olduğu gibi Türkiye gibi, orta gelişkinlik düzeyinde ve fakat ekonomiye hükmeden tekellerin egemenliğinin sözkonusu edilebileceği ülkelerde de (Bir başka örnek, Pakistan) işçi sınıfı bilimsel sosyalist ve sosyal demokrat siyasi akımlara bölünmüş bulunmaktadır. Nitekim bu ülkelerde, ileri kapitalist ülkelerde olduğu gibi, sosyal demokrat ideolojinin ve siyasi akımların etkinliği her geçen gün artmakta ve bu yükseliş işçi sınıfı ve emekçiler temeli üzerinde gerçekleşmektedir. Ancak, ileri kapitalist ülkelerden farklı konumda olan bu ülkelerin emperyalizme bağımlı bulunmaları olgusu işçi sınıfı saflarında bağımsızlık eğilimlerinin ileri düzeyde belirmesine ve devrimci dönüşümleri amaçlayan siyasal akımların, yani bilimsel sosyalist akımların etkinliğini artıran koşullara kapı aralamaktadır. Bu nedenle ileri kapitalist ülkelerden farklı olarak sosyal demokrat akımlar bu ülkelerde bağımsızlık eğilimlerini de karşılayacak programlar yaratmaya zorlanmaktadır. Açıktır ki bu objektif zorunluluk, işçi sınıfının köklü bir mücadele geleneğine sahip olmamasına rağmen bu konumdaki ülkelerde «sol sosyal demokrat» siyasi akımlar, klasik tarihi evrimleşmeden bağımsız olarak hızla güçlenmekte ve anti-emperyalist cephelerin maddi olanakları artmaktadır.

Yine orta gelişkinlik düzeyindeki kapitalist ülkelerde ekonomi emperyalist sisteme bağımlı bulunduğu için etkin bir işçi aristokrasisi oluşturma şansı burjuvazi için çok daha kısıtlı kalmaktadır. Bu nedenle sosyal demokrat akımlar içinde «sağ kanat» etkinliği bile, ileri kapitalist ülkelerden farklı olarak ileri reformları savunmak zorunda kalmakta, işçi sınıfının acil taleplerine eğilmeyi varlığını sürdürmenin yolu olarak görmektedir.

Ancak sosyal demokrat siyasal akımların maddî varlık şartlarının gelişmiş kapitalizmde olduğunu ve kapitalizm geliştikçe sosyal demokrat eğilimlerin de üretildiğini görmezlikten gelmemek gerekir. Modern sanayi toplumun unsurları ekonomiye girdikçe, büyük ölçekli ekonomik unsurlar genel kapitalist pazar içinde etkinliklerini artırıp belirleyici duruma yükseldikçe ve işçi sınıfının ekonomik örgütlenmesi geliştikçe işçi sınıfının daha geniş kesimleri gerici partilerin kuyruğuna takılmaktan vazgeçmekte ve politik baskıcı güçlerden uzaklaşmaktadır. Burjuva partilerinden bu kopuş süreci kapitalizmin genel karakteridir ve bu sürecin zorunlu olmasa da, oldukça etkin olan bir uğraşı sosyal demokrasidir. Kapitalist toplumların bu belirgin eğilimi şöyle ifade edilmektedir.

«Sosyal demokrat partilerin etkilerindeki kararlılık, büyük ölçüde, gelişmiş kapitalist ülkelerdeki nüfusun politik bilincinin genel evrimi ile açıklanır. Bu evrim düz bir çizgi izlememekle birlikte uzun-dönemli bir eğilim yine de gözlenebilir. Buna aşırı sağ ve muhafazakâr guruplaşmaların sosyal tabanının giderek daralması diyebiliriz. Kitlelerin ideolojik ve politik yönden sola kaymaları çoğu zaman sosyal demokratlara yaramaktadır... Halâ anti-kapitalist bir tutum almayan bazı işçi gurupları hem sol ve hem de yeterince «ılımlı» bir politik güç olan sosyal demokratları tercih ederler». (Aynı eser s. 11)

Yukarıdaki alıntı kapitalizm şartlarında insanların bilinçlenmesine egemen olan bir evrimleşmeyi, genelleyerek açıklamaktadır. Şüphesiz bütün ülkelerde aynı ölçüde ve hattâ tek bir ülkede yalnızca böyle bir gelişmenin olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak, kapitalizm geliştikçe daha fazla sayıda insanın geleneksel üretim çemberinden çıktığı ve kapitalizmin **uygar** ilişkilerine doğru yöneldiği bir gerçektir. Bu yöneliş aynı zamanda, geleneksel siyasi akımların etkisinden kurtulmayı ve toplumsal değişimleri karşılayabilen siyasi akımlara yönelmeyi de içerir. Bu yönelişi ya da aranişı karşılayan siyasal akımlardan biri de sosyal demokrasi olduğu için, kapitalizmin şartlarında oluşan gelişme aynı zamanda sosyal demokrat siyasi akımların etkinliklerinin nesnel temelinin oluşturmaktadır. Sosyal bilincin yükselişinin daha alt bir basamağını teşkil ediyor olsa bile kapitalist ülkelerin pekçoğunda sosyal demokrat siyasi düşüncelerin işçi sınıfı içinde önemli bir etkinliğe sahip oldukları açıktır. Örneğin İngiltere’de işçi oylarının 2/3’ünü, Federal Almanya, Avusturya, İsveç, Norveç, Avusturalya vb. gibi ülkelerde ise yarısından fazlasını sosyal demokrat partiler almaktadırlar. Bu partilerin aldıkları oyların içinde öteki emekçi kesimlerinin (öğretmen, memur, teknik eleman, zanaatkâr vb. gibi). Oy oranları da giderek artmaktadır.

Türkiye’de yapılacak sağlıklı bir seçim araştırmasının da onlardan farklı sonuçlar vermeyeceği açıktır. Sosyal demokrat bir parti olan CHP’nin, şehir merkezlerinde, özellikle işçi sınıfının yoğun olduğu sanayi şehirlerinde oyların yarısından fazlasını aldığı bilinmektedir. Bu oyların içindeki işçi oyları miktarının, genel işçi oylarına oranı %70’e yaklaşmaktadır. (x) Ancak şunu da belirtmek gerekir ki, Türkiye’de sosyal demokrasinin işçi sınıfından sağladığı oy desteği bazı spesifik şartlardan doğmaktadır. Sosyal demokrasinin işçi oylarının büyük bir çoğunluğunu alması, işçi sınıfı siyasi hareketinin, yani bilimsel sosyalist hareketin dağınıklığından ve kendini toparlayamamış olmasındandır. Dolayısıyla, sosyal demokrat siyasi akımın işçi sınıfı içindeki etkinliğini, aldığı oy oranından çıkartmak ya da bu düşüncenin işçi sınıfı saflarındaki etkinliğinin oylara yansıdığını söylemek mümkün değildir.

İşçi sınıfı siyasi hareketinin birliğinin sağlanması ve merkezi siyasi otoritesinin oluşturulmasından sonra sosyal demokrat düşüncenin işçi sınıfı saflarındaki etkinliğinin gerçek ölçüsü ortaya çıkacaktır.

Ve bütün bunlardan anlaşılan odur ki, ileri kapitalist ülkeler, ölçüsünde olmasa bile, Türkiye işçi sınıfı üzerinde sosyal demokrat siyasi akımın önemli bir etkinliği vardır ve işçi sınıfının bölünmüşlüğü'nün somutluğu içinde belirleyici olan iki siyasi akımdan biri de sosyal demokrasidir.

SOSYAL DEMOKRAT HAREKETİN DÜŞÜNSEL TEMELİ

Sosyal demokrat siyasi akımların düşünsel temelini reformizm olduğu bilinmektedir. Kapitalist gelişmenin çeşitli toplum katmanları üzerinde yarattığı olumsuz etki ve yıkıcı rol geniş emekçi yığınlarında **değiştirme** iradesinin açığa çıkmasına yolaçmaktadır. Ancak bu iradenin tez elden anti-kapitalist bir içerik kazanması mümkün değildir. Ve bu aşamada siyasi bilinç şunu istemektedir: **Toplumsal servetlerin daha adil bölüşümü, hak eşitliği ve siyasi özgürlük...**

Bu taleplerin geleneksel (tutucu) siyasi akımlar tarafından karşılanmadığını yığınlar uzun pratik mücadele deneyimlerinden çıkarıyorlar. Ancak, yine aynı yığınlar, toplumsal ilişkilerdeki radikal değişikliklere hazır olmadıklarından ve olumsuzlukların asıl sebeplerini farkeemediklerinden, mevcut çerçeve içinde sorunlarına çözüm vaadeden siyasi akımları benimsemekte zorluk çekmemektedirler.

Ancak, yığınların bir kez ortaya çıkmış olan değiştirme istemlerinin nerede duracağını önceden kestirmek mümkün değildir. Ve kapitalist ülkelerde egemen teknelci güçler bu iradeyi mevcut çerçeve içinde tutmaya büyük özen göstermektedir. İşçi sınıfının düzenden kopma eğilimlerini, mevcut düzeni şurasından ve burasından restorasyona tabi tutup, düzenle başka bir platformda bütünleşme eğilimlerine dönüştürmek her zaman mümkündür. İşte reformist burjuva akımlar bu zorunluluktan ötürü ve bizzat teknelci zümreler tarafından ileriye sürülürler ve desteklenirler. Bunun bilinen en kestirme yolu ise, işçi sınıfının ekonomik ve demokratik hareketini yöneten sendika önderlerinin mevcut yapıyla hattâ mevcut devlet mekanizmasıyla bütünleşmelerini sağlamaktır. Böylece, elit bir işçi zümresi, mevcut yapıdan elde ettiği imtiyazlar karşılığı olarak elinde tuttuğu işçi önderliğini teknelci,er yararına olan uygulamaların emrine sunar. Bu işçi aristokrasisinin esas görevi, çalışma barışını sağlamak, işçi sınıfı hareketinin düzen için arzettiği tehlikeli gelişmeye baraj olmak, sanayideki ve ekonominin diğer alanlarındaki bağlantıların değişmezliğini garantilemek.

İşçi aristokrasisinin, ya da başka bir ifadeyle sosyal demokrat si-

yası akımların bu genel ve rakateristik görevi için elverişli olanaklar kapitalist toplumdaki doğmaktadır. Ne var ki, reformların aşılmasını mümkün kılan olanaklar da yine kapitalist toplumun bağrında oluşmaktadır. Ancak reformizmin etkinliğini yitirmesine yol açan olgular, sadece kapitalist toplumla sınırlı kalmamaktadır. Çağımız şartlarında, reformizm akımının kaynağı ve aktif öncüsü olan işçi aristokrasisi ve bürokrasisi, sosyal demokrat ideolojinin yığınsal etkisini garanti edemez olmuştur. Reformizmin etkisini azaltan sebepler ülkeden ülkeye değişse bile bu sebepleri kabaca guruplandırmak mümkündür.

1 — Dünya sosyalist sisteminin ve uluslararası işçi sınıfı hareketinin başarıları her geçen gün artmaktadır. Emekçiler yararına bir düzenin kurulmasının mümkün olacağı görüşü bu sayede yaygınlık kazanmakta ve yığınların reformist bilinçleri temelinden sarsılmaktadır. Kendi ideolojilerine körü körüne bağlı olan geniş emekçi yığınlarının bu tutuculuğu yavaş yavaş kırılmakta ve bu kesimler ilgilerini, daha ileri düşüncelere ve özellikle sosyalizme yöneltmektedirler. Bunun yanında sosyalizmin uluslararası barış politikası ve halkların temel çıkarlarını gözetken kararlı tavrı, reformizm akımlarının peşine takılmış bulunan işçi kesimlerinin dikkatini çekmekte ve onlarda sosyalizme karşı duyarlı sempatiyi güçlendirmektedir. Emekçilerin siyasal bilinçleri üzerindeki bu etkiler reformizmi zayıflatmakta ve özellikle sosyal demokrasinin ideolojik tekeline parçalamaktadır. Böylece emekçilerin, kendi sorunlarına sınıf açısından bakan daha tutarlı ve kararlı politik akımlara yönelişi hızlanmaktadır. Bu gelişme, bir yandan, geniş yığınların reformizm düşüncesini aşmalarını sağlarken öte yandan işçi sınıfı hareketinin birliği için elverişli koşulların belirmesine de yolaçmaktadır. Reformizmin etkisinin kırılması ve birliğin elverişli koşullarının ortaya çıkması genel bir eğilimi ifade ettiği için güncel ve aktif politika açısından önemli görevlere işaret etmektedir ama bu gelişmelerin somut iş ve güc birliklerinin koşullarını da yarattığını belirtmek gerekir. Bizzat sosyal demokrat akımları destekleyen işçi kesimleri bile bu politik tercihlerinden vazgeçmemekle birlikte kendi önderliklerini bilimsel sosyalist akımlarla işbirliğine zorlamaktadırlar. Bu işbirliklerinden doğan programlar ise, esas aldıkları reformlarla, klasik reformist akımların reform anlayışının çok ilerisinde ve mevcut düzeni dönüştürmenin ipuçlarını verecek ileri tedbirleri öngörmektedirler. Özet olarak, reformizmin aşılması eğilimleri asgari düzeyde kalsa bile emekçiler yararına köklü ekonomik ve demokratik dönüşümlere zorlamaktadır. Bu zorlamalar karşısında sosyal demokrat önderliğin takındığı tavır ise onun geleceği üzerinde belirleyici olmaktadır.

2 — Reformizmin giderek etkinliğini yitirmesinin bir başka sebebi ise, somut işbirlikleri içinde sosyalist hareketin emekçiler üzerinde

yarattığı güven duygusudur. Sosyalistlerin kararlı mücadelesini ve programlarının emekçilerin çıkarlarına yönelik içeriğini yığınlar bizzat deneyleriyle öğreniyorlar ve sosyalist siyasi akımların sınıfsal bakış açısına yaklaşıyorlar. Yığınların bu kavrayışı, onların reformizm düşüncesini aşmalarında oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Böylece reformist önderliklerin işçi sınıfı saflarındaki etki alanları giderek azalmaktadır. Bu zorunlu nesnel gelişmeye ayak uydurmayan sosyal demokrat önderler emekçilerden tecrit olmakta ve işçi sınıfını yeni yeni bölünmelere sürükleyecek oyunlar bozulmaktadır. İnatçı reformizm genel olarak sağ kanat sosyal demokrat akımlarda somutlanırken açılan perspektiften sol sosyal demokrasinin şansı yükselmektedir. Sosyal demokrat akımlar içinde sol kanadın güçlenmesi, işçi hareketinin ortak mücadelesi yolunda daha elverişli olanakların ortaya çıkmasını ve sağ kanat önderliğin, sosyal demokrat düşünceli işçiler üzerindeki etkinliğinin azalmasını sağlamaktadır.

3 — Reformist akımların işçi sınıfı hareketi içindeki etkinliklerini giderek yitirmelerinin en çarpıcı sebeplerinden biri de, özellikle Türkiye gibi, emperyalizme bağımlı kapitalist ülkelerde kendini göstermektedir. Bu gibi ülkelerde sosyal demokrat akımlar, yığınlarda hızla beliren anti-emperyalist bilinçlenmeyi kendi siyasal akımlarının çerçevesi içinde tutabilmek için klasik reformcu kalıpların dışına çıkmak zorunda kalmaktadırlar. Bu zorunluluk kaçınılmaz olarak ileri program taleplerini etkili kılmakta ve bu programlara sahip olan sol sosyal demokratların etkinliklerinin giderek artmasına yolaçmaktadır.

Toplumdaki sosyo-politik değişimler karşısında sosyal demokrasinin kendi içinde gelişme eğilimi sol kanat lehine olmaktadır ama bu hiç bir zaman, reformizmin büsbütün ortadan kalkması sonucunu doğuracak bir gelişme olarak değerlendirilmemelidir. Çünkü, sosyal demokratlar, ortaya çıkan toplumsal problemleri reformlarla çözümlenmeye çalışıyorlar ve bu çabaların geniş kesimlerin desteğini sağlamak bakımından günümüz kapitalizm koşullarında başarıya ulaşma şansı oldukça yüksektir. Sosyal demokrasinin bir yandan burjuva demokratik özgürlüklere sahip çıkması ve öte yandan «totaliter» rejimlere karşı parlamenter demokrasinin savunulmasında kendini biricik güvence olarak sunması, yığınsal desteğin asgarî psikolojik koşullarını hazırlamaya yetiyor.

Görülüyor ki, sosyal demokrat siyasi akımların kendi etkinliklerini sürdürme şanslarının yanında, yine bu akımların yeni yollar izlemesini zorunlu kılan sebepler çağdaş kapitalist toplumların belirgin görünümleri arasında yer almaktadırlar. Düzensiz koşulsuz olan toplum kesimlerinin yeni taleplerle ortaya çıkmaları olgusuna, bu talepler daha anti-kapitalist içerik kazanmadan cevap vermeye çalışan sosyal demokra-

si, tarihsel gelişmenin kendisine sunduğu bu perspektiften reformist çerçevede kalarak yığınsal destek sağlamayı başarmaktadır ama öte yandan yığınların acil talepleriyle temel çıkarları birleşmekte ve köklü toplumsal değişiklikler olmadan **kısmî** taleplerin bile sağlanması imkânsız hale gelmektedir. Nitekim, sosyal demokratların bilimsel işçi sınıfı hareketine yaklaşmaları, toplumun demokratikleştirilmesi ve tekellerin egemenliğine son verilmesi ortak amacını benimsemeleri bu zorunluktan kaynaklanıyor.

TEKELCİ REFORMİZM

«Birçok kapitalist ülkede, modern Sağ Sosyal Demokrasi, kendisini, tekeli burjuvazinin işçi sınıfına karşı mücadelesinde çoğu kez bir silâh olarak kullanılan reformlarla sınırlar. Uzun bir evrim geçiren Sağ Sosyal Demokrat liderlerin reformizmi, şimdi tekellerin reformizmi ile aynı kayıta karaya çıkmaktadır. «Bilimsel Sosyalizm ve Sosyal Demokrasi-Bilim yay. s. 30).

Çağdaş kapitalist toplumun bağrında vukubulan gelişmelere karşı sadece işçi sınıfı siyasi hareketlerinin duyarlı olduğunu düşünmek yanlıştır. Bu gelişmelerden başta tekeller olmak üzere, toplumun egemen ekonomik güçleri dolaysız olarak etkilenmektedirler. Tekelci burjuvazi gelişen ve değişen şartlara kendini uyarlamakta geç kalmıyor. Geç kalamaz çünkü onun bu davranışında sınıf çıkarlarının güvenliği başlıca hareket ettirici güçtür. Bilimsel ve teknolojik devrimin işçi sınıfı üzerinde yarattığı etkiler ve iki farklı sosyal sistemin çağımıza damgasını vuran amansız mücadelesi özellikle tekeli burjuvaziye, strateji ve taktiklerini yeniden gözden geçirmesinin gereğini işaret ediyor. Ve burjuvazi beliren yeni koşullara kendini uydururken konumunu hiç bir zaman değiştirmiş olmamaktadır. O, egemen konumunu bu kez değişik ittifaklar yardımıyla veya daha doğru bir deyişle, yeni siyasal araçlarla sürdürmek zorunda kalmaktadır. Buna mecburdur çünkü, günümüzde ve evrensel ölçüler içinde toplumsal güçlerin sınıfsal mevzilenmesi tekellere, kendi egemenliklerini kendi başlarına koruma olanağı tanımıyor. Bu yüzden tekeller, işçi sınıfını «etkisiz» tutmak ihtiyacındadırlar ve bunu yalnız yapmaya muktedir olmadıkları için de sağ kanat sosyal demokrasinin yardımına başvurmuşlardır.

Genel olarak sosyal demokrasinin programı, tekellerin yeni şartlar için benimsedikleri strateji ve taktiklere uymayabilir. Çünkü bu programların zaman zaman anti-kapitalist öz taşıdıkları da görülmüştür. Ve sosyal demokratların bilimsel sosyalist akımlarla aynı platformda buldukları döneme takabül eden bu programlar tekeller tarafından benimsenir gibi değildir. Tekellerin, bir yandan kendi ekonomik ve po-

lirik anlayışlarına «çeki-düzen» vermeleri, öte yandan sağ kanat sosyal demokrat akımlarla yakınlaşma siyasetleri çoğu zaman sonuç vermekte ve ortak bir «reform programı»na ulaşmak mümkün olmaktadır. **Tekelcilerin benimsemediği bir programdan kalkarak tekelcilerle ortak bir reform programına ulaşılması süreci, sosyal demokrasinin ZORUNLU**

OLMAYAN EVRİMLEŞMESİ dir.

Sosyal demokrasinin bu **zorunlu olmayan evrimleşmesinin** alternatifi ise bilimsel işçi sınıfı siyasi hareketinin, kapitalist ülkelerdeki sınıflar mücadelesine ışık tutan evrensel tezlerinde mevcuttur. Ancak biz, bu tezlerin önümüze çıkardığı somut görevlere değinmeden önce, sosyal demokrasinin zorunlu olmayan evrimleşmesini somut planda ele almak ve Türkiye’de sosyal demokrat akımı temsil eden CHP’deki değişim sürecine işaret etmek istiyoruz.

TÜRKİYE’DE SOSYAL DEMOKRASİ

Bugün işçi sınıfının bölünmüşlüğü olgusuna ilişkin ve evrensel planda genel geçerliliği olan tezler Türkiye işçi sınıfı hareketi için de aynı ölçüde geçerlidir. Ancak bölünmüşlük olgusunun Türkiye’ye özgü yanlarının bulunduğunu da gözden uzak tutmamak gerekir. Bu özgün yarlardan baki de en çarpısı olanı, işçi sınıfımızın bilimsel sosyalist hareketinin dağınık oluşudur. Ancak değişik müfrezeler olarak somutlanıyor olsa bile, Türkiye’de işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi mevcuttur ve etkindir.

Dünyanın bütün kapitalist ülkelerinde olduğu gibi Türkiye’de de, sosyal demokrat siyasi akımın varlığı ile bilimsel sosyalist siyasi hareketin varlığı ve etkinliği aynı nesnel koşullardan kaynaklanmaktadır. Her iki belirleyici siyasal çizginin varoluş nedeni işçi sınıfının kendi sınıfsal tarihi misyonuyla ortaya çıkmasından kaynaklanıyor.

Özellikle 1960 sonrası dönemde Türkiye’de hızlı bir demokratikleşme ve emekçi yığınların bilinçlenme süreci yaşandı. Bütün toplumsal süreçler gibi zikzaklar çizerek gelişen bu süreç içinde kendini belli eden temel eğilim yığınların sola açılması ve bu sola açılış olgusunu karşılayan iki temel siyasi akımın gelişip güçlenmesi olmuştur. Bir yandan işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi gelişip güçlenirken öte yandan sosyal demokrat siyasal akım, kemalizm düşünsel temeli üzerinde ve bu düşünceden kopma eğilimleriyle birlikte gelişip güçlendi. Siyasal örgütlenmesini CHP’nin bünyesindeki gelişmelerle somutlayan sosyal demokrasi, gelişerek bugünkü kimliğine yaklaşırken tutucu kemalist unsurlardan **bir ölçüde** koptu ve uzaklatı. Bu kopuşun **ölçüsü**, bugünkü

sosyal demokrat siyasi hareket içinde, yani CHP içinde varolan değişik eğilimlerin de belirleyicisidir.

Bugün CHP içinde, çağdaş sosyal demokrat siyasi akımların iki temel unsurunu bir arada görmek mümkündür. «sağ»-kanat ve «sol»-kanat olarak adlandırılan bu iki sosyal demokrat akım, toplumsal yaşamın bütün olanlarında kendini göstermektedirler. Gelişen sınıflar mücadelesinde aldıkları tavırlar bakımından ve işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketi karşısındaki farklı konumlarından ötürü bu iki temel sosyal demokrat eğilim işçi sınıfının geleceği açısından hayati bir önem taşımaktadır. Çünkü, Türkiye'de işçi sınıfının bölünmüşlüğü sosyal demokrasinin varlığına sıkıca bağlı olduğu kadar birliği de, bu akım içindeki değişik eğilimlerin göstereceği gelişmelere bağlıdır. Olumlu ve olumsuz yanlarıyla, Türkiye'deki sosyal demokrat siyasi akımın gelişmesine kısaca bakmata yarar görüyoruz.

«SAĞ»-KANAT EGEMENLİĞİ

Sosyal demokrasinin 1960 sonrası gelişmesinin en açık fikri ifadesini onun, benimsediği temel şiarlarında ve program maddelerinde görmek mümkündür. **Kemalizmin Çağdaş Yorumu**ndan yola çıkan eğilim **«Ortanın Solu»**ndan geçerek «Demokratik Sol»a ulaşmış ve daha sonra «Demokratik Sosyalim»e kadar uzanmıştır. Bu şiarların temsil ettiği sınıfsal eğilimler, işçi sınıfı hareketi içindeki farklı reformist akımlardır. Benimsenen şiarlar ve kabul edilen programlar açısından bakıldığında, sosyal demokrasinin 1960 sonrası evrimi sürekli olarak sola doğru açılmak olmuştur. 1974'lere kadar yaşanan bu süreç her ne kadar görece bir ilerlemeyi ifade ediyor olsa da, sürece damgasını vuran «sağ»-kanat sosyal demokrasinin kendi kendini üretmesi ve olgunlaştırmasıdır.

Sosyal demokrasinin gelişmesinin şu ya da bu şekilde belirlenmesi hiç şüphe yok ki, sadece bu hareketin kendi iç dinamiğinin ürünü değildir. Bunda genel toplumsal gelişmenin ve sınıf güçlerinin durumu kadar işçi sınıfının bilimsel sosyalist hareketinin durumu da etkin bir rol oynar ve oynamıştır. Bu nedenle, yani kendi iç mantığından ayrı olarak diğer toplumsal katmanların durumuna ve bilimsel sosyalist harekete bağlı olarak gelişmesi, sosyal demokrat siyasi akımın evriminin **mutlak** olmadığını, tam tersine, **göreceli** olduğunu kanıtlar. Türkiye'de sosyal demokrat siyasi hareketin gelişme eğrisi, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin durumunu açıkça yansıtır ve **zorunlu olmayan evrim** kavramı bu karşılıklı etkileşimi de içerir.

Nitekim, işçi sınıfının birliğinin nesnel şartlarına rağmen bu birliğin henüz yaşama geçirilememiş olması, subjektif siyasal etkenlerin

henüz yeterince olgunlaşmadığının kanıtıdır. Ancak birlik eğilimleri sosyal demokrasi içinde her geçen gün gelişmekte ve «sağ»-kanat etkinliğinin temellerini sarsmaktadır. Bunda baş rolü emekçilerin sınıfsal uyanışı, dünya devrimci güçlerinin derin etkisi ve «sağ»-kanat sosyal demokratların düzenle bütünleşme eğilimlerinin açığa çıkmış olması oynamıştır. Bu eğilimlerin gelişmesinin en somut ifadesi CHP yönetiminin izlediği siyasi doğrultu ve CHP'li hükümetlerin programlarıdır. 1974 yılında kurulan CHP-MSP Koalisyonu, 5 Haziran 1977 seçimleri sonrası kurulan azınlık Ecevit hükümeti ve 1978 yılı başlarında kurulan CHP ağırlıklı Ecevit Hükümeti, esas aldıkları programların ifade ettiği ekonomik ve siyasal tercihlerle CHP'deki «sağ»-kanat egemenliğinin izlediği yolu göstermektedirler. Her üç hükümetin benimsediği programların ve somut icraatların karşılaştırılması bu konuda aydınlatıcı olacaktır.

1973'DEN 1978'E

Sosyal demokrat siyasi hareketin Türkiye ölçüsünde gelişmesi ve etkinliğini artırması süreci 1973 yılında CHP üst yönetiminde ortaya çıkan köklü değişiklikle somutlanmıştır. 12 Mart'ın yoğun siyasi atmosferi toplumun bütün kesimlerinde olduğu gibi CHP içinde de önemli gelişmelere yol açmış ve yığınların demokratik eğilimlerinin karşıkönulmaz gelişmesi karşısında tutucu CHP yönetimi yerini sosyal demokrat kadrolara terketmek zorunda kalmıştır. CHP içindeki bu değişikliğin genel olarak emekçi kesimlerin siyasi tercihlerinden ve özel olarak CHP tabanındaki bilinçlenmeden doğduğu açıktır. Ve CHP yönetimi 1973 yılına girerken işçi sınıfının geniş emekçi yığınlarının esas eğilimlerini karşılayacak bir programla şekillenmiştir. Sosyal demokrasinin o dönemdeki görüşlerinin ve savunduğu ilkelerin özü, 12 Mart'ın siyasal baskıcı döneminden genel demokratlaşmaya doğru yaşanan kesitte yığınların acil talepleriyle bir uyum gösteriyordu. Bu uyum, CHP yönetimine sosyal demokratların geçmesini kolaylaştıran ve hemen akabinde girilen 14 Ekim seçimlerinde oldukça önemli bir başarının kazanılmasını mümkün kılan koşulların başında geliyordu. Sosyal demokrasinin o dönemde savunduğu ekonomik ve siyasi görüşleri ise 1973 genel seçimlerinden sonra kurulan MSP-CHP koalisyonunun programında açık biçimde somutlanıyordu. Bir bütün olarak sosyal demokrat dünya görüşünü yansıtan 1974 Ecevit hükümeti programıyla daha sonra kurulan Ecevit hükümetlerinin programları arasında önemli farklar, üstelik CHP yönteminin gittikçe sağa kaydığını gösteren önemli farklılıklar vardır. Bu farklılıklar aynı zamanda sosyal demokrat siyasi hareket içindeki farklılaşmaların da birer göstergesidirler. Çünkü sosyal demok-

rasi sahnede iktidar alternatifi olarak belirdikten sonra kaçınılmaz olarak kendi içinde de bölünme eğilimlerini körüklemiş, parti içinde sağ kanat egemenliği pekişirken sol kanat sosyal demokrasi de daha net şekillenme olanağına kavuşmuş ve başlangıçta «hizip» karakteri gösterirken giderek sistemli bir dünya görüşü haline dönüşmüştür. CHP içinde bu iki farklı eğilim halâ ayrışma sürecini yaşamaktadır. Ve bu süreç, gerek sosyal demokrasinin toplumsal olaylar karşısında aldığı tutum ve gerekse işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi karşısındaki konumu nedeniyle, giderek hızlanmaktadır. Harekete egemen olan ve bu gün yönlendirici olma vasfını koruyan sağ eğilimlerin, somut göstergelerden izlenmesi mümkündür. Örneğin:

DEMOKRASİ ANLAYIŞI:

1973'lerde sosyal demokrasi «sınırsız» özgürlüklerden yana olduğunu söylemekte ve zaman zaman bu görüşlerini samimi olarak savunmaktadır. Nitekim, siyasi özgürlükler konusunda sosyal demokrasinin 1974'lerdeki görüşleri CHP-MSP Koalisyon hükümetinin programına şöyle yansımıştır:

«Düşünce, inanç ve ifade hürriyetlerinin ve diğer temel hak ve hürriyetlerin anayasanın gösterdiği yönde kullanılmasına engel olan ve demokratik anlayışla bağdaşmayan hükümler, bu hürriyetlerin varoluş nedenlerine vücut veren ilkelerin ışığı altında gözden geçirilerek düşünce, inanç ve ifade hürriyetlerini sınırlayan bütün kısıntılar kanunlarımızdan çıkarılacak, basın hürriyeti her yönüyle teminat altında tutulacaktır.»

Bu program hükmü her ne kadar işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin yasal çalışmasını öngörmüyorsa da, yani özgürlüklerin kullanımını «düşünce, inanç ve ifade hürriyeti» olarak sınırlı tutmaya yönelikse de, en azından 141 ve 142 maddelerin kaldırılmasını veya değiştirilmesini içermekte, oldukça geniş bir burjuva demokratik siyasi ortamı dile getirmektedir. Gerçi CHP-MSP koalisyonu döneminde, gerek hükümetin ve gerekse CHP'nin, bu program hükmü doğrultusunda somut bir girişimi olmamış ve sosyal demokrasi bu görüşlerinde samimi olduğunu açıkça göstermemiştir ama, en azından tekelcilerin gerici siyasi eğilimlerinin karşısında kendi «bağımsız» özgürlük anlayışını ifade etmekten çekinmemiştir. Daha sonraki gelişmeler karşısında bu siyasi tavrın oldukça ileri bir tavır olduğu açıkça gözlenebilir. Çünkü bu anlayış 1977 5 Haziran seçimlerinden sonra kurulan Ecevit azınlık hükümetinde şöylece değişmiştir:

— «Kimsenin özgürlüğü başkalarının veya tümüyle toplumun özgürlüğünü ve güvenliğini tehlikeye sokamayacaktır.

— Özgürlükler, Devletin birliğini, ülkenin bütünlüğünü sarsıcı yönde kullanılamayacaktır.»

Açıkça görülmektedir ki, birinci alıntıda, özgürlüklerin kullanılmasını engelleyen olgulardan söz edilmekte ve bunların ortadan kaldırılması gereğine işaret edilmektedir. İkinci alıntıda ise bu kez özgürlüklerin kullanımının önüne bazı engellerin konması gereğinden söz edilmektedir. Birinci alıntıda «toplumun özgürlüğü» gibi, aslında mevcut siyasi demokrasiyi korumak amacını güden bir kavram yoktur ama ikinci alıntıda, özgürlüklerin kullanımı «devletin bütünlüğü» kısıncında boğulmaktadır. Üç yıl gibi kısa bir süre içinde sosyal demokrat siyasi hareketin bir kanadı, geniş emekçi yığınlar hoş görünme ve güven verme endişesinden, egemen toplumsal güçlere güven verme endişesine evrimleşmiştir. Hiç bir somut siyasi durum bu değişimin mazareti değildir. Bu değişim, sosyal demokrat hareketin sağ kanadının tekelci güçlerle yakınlaşma eğiliminin ya da düzenle bütünlüşme eğilimlerinin somut siyasi ifadesidir. Yeni Ecevit Hükümetinin programında ise özgürlüklerden şu ifadelerle söz edilmektedir:

«Hiç kimsenin özgürlüğü, başkalarının özgürlüğünü veya tümüyle milletin özgürlüğünü ve güvenliğini tehlikeye sokmamalıdır.»

Özgürlüğün tanımı ve sosyal demokrasinin özgürlüklere yaklaşımı gittikçe gerilemektedir. Son alıntıda artık ifade edilen, özgürlüklerin kullanımının başlı başına bir tehlike yaratabileceğidir. 1973'lerde özgürlüklerin önündeki sınırlayıcı engellerin kaldırılmasını savunan sağ sosyal demokrasi 1978 başlarında özgürlüklerin yolaçabileceği «tehlike»lere işaret ediyor. 1973'den buyana özgürlüklerin genişlediğini ve sosyal demokrasinin demokrasi anlayışını aştığını söylemek mümkün olmadığına göre — ki bu dönem özgürlüklerin görece olarak daha da daraldığı bir dönemdir— sosyal demokrasinin sağ kanadının özgürlük anlayışının sınırlarının daraldığından söz etmek pekâlâ mümkündür. CHP yönetiminin tekelleri ürkütmek, onların desteğini sağlamak politikasının siyasi demokrasiye ilişkin somutlanışı böyle olmuştur.

EKONOMİK GÖRÜŞLER:

Sosyal demokrasinin sağ-kanat önderliğinin ekonomik görüşlerindeki değişimleri ve tekellerin çıkarlarına yaklaşan eğilimleri aynı dönemde ve aynı veriler yardımıyla gözlemek imkânı vardır. Örneğin 1974'de kurulan CHP-MSP hükümetinin programında emekçilerin, yoksul köylülerin ve dar gelirliilerin taleplerini karşılamaya matuf, şu vaadlere rastlanıyordu:

«...İşçi memur ayırımına süratle, adil ve vazih bir çözüm getirilecektir...»

«Güney sınırlarımızdaki mayınlanmış sahaların, kaçakçılığı önleyecek, sosyal, ekonomik, kültürel ve başka tedbirler getirilerek mayınlardan arınması ve tarım için kullanılması imkanları aranacaktır.»

«Tarım üreticisinin emeğinin karşılığını almasını sağlayan, tarımsal üretime ekonomik gereklere göre yönveren ve sosyal adalet ilkelerine uygun bir taban fiyat politikası yürütülecek...»

«...Küçük ve orta boy sanayi kuruluşlarını da çağın gerçeklerine uygun şekilde güçlendiren ve bunlara bunlarla büyük kuruluşlar arasında organik bağlantılar kuran, modern teknoloji ile...»

«Özellikle temel üretim malları sanayi ve ağır sanayi yatırımlarında, modern teknolojinin uygulanmasına öncelik verilecektir. Bu tür yatırımlarda tekelleşmeyi önleme amacıyla devlet öncülüğü esas alınacaktır.»

«...Küçük sanayicilerimizin kredilerden azamî istifade etmeleri sağlanacaktır.

«Piyasada darlığı çekilen... mallarda fiyat istikrarının sağlanması maksadıyla bu tür malların, kamu kuruluşları ya da kooperatifler eliyle dış ülkelerden zamanında ve yeterli ölçüde ithal edilerek...»

Bu alıntılarda egemen olan görüşün, ağırlıkla, tekel dışı toplum kesimlerinin çıkarlarını yansıttığı açıktır. Bu görüşlerin ısrarlı takipçisi olan bir sosyal demokrat siyasi hareketin, geniş emekçi yığınlardan ve tekel dışı tüm toplum kesimlerinden ilgi göreceği, ama buna mukabil tekelci güçleri ürküteceği açıktır. Bu plâformunu koruduğu ve derinleştirdiği sürece sosyal demokrat hareketin, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi ile, toplumsal gelişmenin asgarî gereklerine uyma zemininde yakınlaşması ve işçi sınıfının birliğini açan tarihsel perspektifte kendine yer etmesi mümkündür.

Yukarıdaki alıntılarda genel olarak tekel dışı toplum kesimlerinin ekonomik ve demokratik taleplerinin ve çıkarlarının karşılanması kaygusunun ağır bastığı görülmektedir. Orta büyüklükteki işletmelerin modern teknolojiden yararlanabilmeleri için elverişli koşulların yaratılması, ticarî kredilerin daha «adil» paylaşımı ve taban fiyat politikasının üreticiler lehine saptanması gibi hedefler doğrudan tekelci çıkarları karşısına almasa bile sosyal demokrat siyasi hareketin anti-tekel olabileceğinin ipuçlarını vermektedir. Ancak, 1973'lerden buyana sosyal demokrasinin bu konudaki görüşlerinde hayli değişiklik olmuştur. CHP yönetimi sol sosyal demokratlardan arındırılmış ve sağ eğilimler CHP içinde etkinlik kazanırken CHP'nin ekonomik görüşlerinde de önemli değişimler olmuştur. Örneğin 5 Haziran sonrası kurulan Ecevit hükümetinin programında, emekçi yığınlardan çok tekelci güçlere güven verme kaygusu ağır basmaktadır:

«Vurguncular, karaborsacılar dışında bütün iş çevreleri tedirgin-
dir...»

«Ekonomimizin son iki yılda sürüklendiği darboğazlar ve karşı kar-
şıya getirildiği son derece ağır sorunlar nedeniyle, hükümetimizin bir
yandan uzun süreli gelişme hedeflerine yönelirken...»

Görülüyor ki sosyal demokrasinin ikinci Ecevit hükümetinin proğ-
ramında somutlanan ekonomik görüşleri, vurguncuların ve tefecilerin
dışındaki iş çevrelerinin endişelerine çözüm bulmak noktasına gelmiş-
tir. Bu iş çevrelerinin tekelciler olduğunu biliyoruz. Çünkü sosyal de-
mokrasi sürekli olarak «vurguncu» ve «talancı» olarak tekel dışı ser-
mayeyi görmüş ve tekelcileri ise ülke kalkınmasının en vazgeçilmez
unsurları olarak değerlendirmiştir. Ülkenin demokratikleşme sürecini
yaşadığı dönemlerde geniş yığınlara karşı bir **ödün** olarak benimsenen
tekel dışı tutum ise 1973'lerden buyana tekellerden yana tutum haline
gelmiştir ve ekonomik darboğaz bütün toplum kesimlerinin darboğazı
olarak sunulmuştur. 1978 başlarında kurulan son Ecevit hükümetinin
programında ise tekellerin ekonomik çıkarlarının savunulması sosyal
demokrat önderliğin, kendisi için tek iktidar perspektifi olarak tekelci
güçlerin desteğini görmeye başladığını isbatlıyor.

ÖTEKİ GÖRÜŞLER

Sosyal demokrasinin sağ önderliği başlangıçta en geniş burjuva
demokratik haklardan yana olduğunu açıkça ilan edebilirken zamanla
bu görüşlerini değiştirmiş ve kısıtlı burjuva demokrasisiyle her zaman
yetinilebileceği inancında olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Aynı şe-
kilde sağ-kanat sosyal demokrasi, tekel dışı toplum güçlerinin eko-
nomik çıkarlarının savunuculuğundan yola çıkmış ve giderek bu konu-
munu da terkederek tekelci sermayeye bordalamıştır. Bu yöndeki de-
ğişmeler, sağ sosyal demokrasinin, çalışanların haklarına ilişkin gö-
rüşlerinde de izlenmektedir. Gerçi sosyal demokrasi işçi hakları konu-
sunda hiç bir zaman kısıtlı vaadlerin ötesine geçememiş ve demok-
rasi anlayışına bağlı olarak bu konudaki görüşleri de gittikçe gericileş-
miştir.

1974'de kurulan Ecevit hükümetinin programını, o dönemin özelliği
olarak daha çok yığınların demokratik talepleri biçimlendiriyordu. Bu
nedenle 1974 hükümetinin programında temel işçi halkalarına ilişkin sis-
temli bir görüş yer almamıştır. 1973 sonrasında emekçilerin örgütlenme
ve bilinçlenme düzeylerinin hızlı artışına bağlı olarak yükselttikleri eko-
nomik ve demokratik talepler sağ sosyal demokrasiyi de yakından etki-
lemiş ve daha sonraki Ecevit hükümetlerinin programlarında bu konuya

ilişkin, yetersiz bile olsa bazı vaadlere rastlanmıştır. Örneğin İkinci Ecevit hükümetinin (azınlık hükümeti) programında:

«...Anlaşmazlık çıkan durumlarda işçilerin yetkili sendikayı oylarıyla belirleyebilme hakkı tanınacaktır.»

«...İşçi örgütlerinin etkinliğini kısıtlayan yasa kuralları değiştirilecektir....»

«Lokavtın kaldırılması veya bu kabul edilmezse, kötüye kullanılmasına karşı etkin önlemler alınması Türkiye Büyük Millet Meclisine önerilecektir.»

«İş sağlığı ve iş güvenliği önlemlerine etkinlik kazandırılacaktır.»

«Çalışan kadınların hak ve ücret eşitliğinden eksiksiz yararlanabilmeleri... sağlanacaktır.» Şeklinde vaadlere rastlanmaktadır ve hükümetin «emeği en yüce değer saydığı» eklenmektedir.

1973 sonrası dönemde işçi sınıfının başını çektiği ekonomik ve demokratik mücadelede geniş yığınların ileri sürdüğü talepler sosyal demokrasiyi yakından etkilemiş ve işçi hareketi içinde varlığını sürdürebilmenin koşulu olarak bazı işçi ve emekçi halkları benimsenmiştir. Bu kabul edişin sözde kaldığı ve sağ sosyal demokrasinin bu konuda samimi olmadığı açıktır. En azından buna zorlanmadıkça sosyal demokrasinin bu hakları kendiliğinden sağlayacağı kuşkuludur. Nitekim sosyal demokrasinin emekçi haklarına ilişkin görüşleri 5 Haziran sonrası geçen altı aylık dönemde büyük değişikliğe uğramış ya da bu görüşlerinin samimi olmadığı, aynı dönemde büyük ölçüde açığa çıkmıştır.

Üçüncü Ecevit hükümetinde,

«İşçilerin yetkili sendikayı oylarıyla belirleme hakkı yasa ile düzenlenecektir.» denilmek suretiyle REFERANDUM hakkına ilişkin görüşler korunmuş olmasına rağmen, lokavtın yasaklanmasına ilişkin görüşler terkedilerek «lokavtın kötüye kullanılması çabalarından» söz edilmektedir. Halbuki sosyal demokrasinin lokavta ilişkin görüşlerinin değiştiği son 6 aylık dönem belkide bu «hakkın» fazlasıyla kullanıldığı, yani lokavt suçunun, en çok işlendiği, binlerce işçinin sokağa atıldığı dönem olmuştur. Bu da gösteriyor ki sağ sosyal demokrasi işçilerin ve emekçilerin taleplerinden çok tekelcilerin çıkarlarına eğilmekte ve bu tavrını genel bir eğilim olarak sistemleştirmektedir.

DEĞİŞMEYEN GÖRÜŞLER

Sosyal demokrat siyasi hareketin her zaman savunduğu ve değiştirmedeği görüşlerinin başında yabancı sermaye ile ilişkiler ve dış politika konuları gelmektedir. Sağ sosyal demokrasinin emperyalizme karşı tavrı sürekli olarak hayırhah bir çizgi izlemiş ve ülkenin ekonomik

bağımsızlığı sorunu bu kanat tarafından, emperyalizmle ilişkilerin rasyonelleştirilmesi olarak kavranmıştır. Özellikle AET'le olan ekonomik ilişkilerin korunmasına ve geliştirilmesine özen gösterilmiş, bu görüş programlar kadar sağ kanat liderlerinin demeçlerine, dış ilişkilerdeki tercihlerine ve tavırlarına, belirleyici bir unsur olarak etkide bulunmuştur. Ve sosyal demokrasinin evrensel sorunlara bakış açısı da bu ekonomik ilişkiler çerçevesinde biçimlenmiştir. Sosyal demokrasinin değişmeyen görüşlerinden biri de dış politika ilkeleri ve barış sorununa bakışıdır. Bu alanda geleneksel sosyal demokrat siyasetin belirleyici karakteri milliyetçi oluşudur. Bu milliyetçilik sosyal demokrasinin barış sorununa bakışını ve Kıbrıs olayını değerlendirişini de belirlemektedir. Sosyal demokrasinin bu sorunlara ilişkin görüşlerinde köklü bir değişiklik olmamıştır ve böyle bir değişiklik hükümet programlarına yansımamıştır. Bu konuda sosyal demokrasinin geleneksel ilkelerinin ana hatlarını şöyle tesbit etmek mümkündür.

— Ulusal Çıkarlara Bakış :

Çağımızda kapitalist ülkelerin **ulusal çıkarları** deyimi genel olarak, tekeller dışında kalan toplum kesimlerinin çıkarlarını ifade etmektedir. Çünkü tekeller, gerek metropol ülkelerde olsun, gerekse emperyalist sistem içinde yer alan bağımlı kapitalist ülkelerde olsun, kendi güvenliklerini ancak uluslararası bağlantılarında bulabilirler. Bu bağlantılar platformu ise her zaman ulusun genel çıkarlarına ters düşmektedir. Ulusal ekonominin gelişip güçlenmesi, toplumsal servetlerin daha adil paylaşımı, halkların ortak çıkarları olan DETANT ve benzeri olgular tekellerin ve tekeli burjuvazinin çıkarları ile sürekli bir çelişki içindedir. Tekeliler, uluslararasılaşmalarının zorunlu bir sonucu olarak ulusun bütünlüğünün çıkarlarının karşısında yer alırlar ve devletin çağımızda ulusal çıkarlarla tekeli çıkarlarını uyumlulaştırma olanağı yoktur.

Türkiye'de sosyal demokrasi, ulusal çıkarları genel olarak tekeli sermayenin bakış açısından kavramaktadır. Sosyal demokrat siyasi hareketin programı ekonomik ve siyasi hattını daha çok tekeli sermaye çıkarlarına ve dolayısıyla aynı çerçeve içinde uluslararası tekellerin belli bir bölümünün çıkarlarına uygun olarak saptamaktadır. Türkiye'deki tekeliçilerin çıkarlarını onların uluslararası ilişkilerinden soyutlayıp **ulusal** çerçevede tutmak imkanı yoktur ve sosyal demokrasinin ekonomik programı emperyalizme karşı önlemleri öngörmeyen bir programdır.

Ancak, sol sosyal demokratlar, dünyanın bütün kapitalist ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de tekellere ve dolayısıyla onların ilişkileri olarak emperyalizme karşı eğilimler taşımaktadır. Bu eğilimler bazı ülkelerde işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketiyle organik bağlantılar kurabildiği için, komünistlerle oluşturulan **anti-tekeli çekirdek güç** içinde ken-

di bağımsız programını sistemleştirebilmiştir ama Türkiye’de sol sosyal demokrat hareket henüz genel sosyal demokrat hareketten bağımsız bir programa sahip olamamıştır. Sosyal demokrat hareketin programının ulusal çıkarlara yaklaşımı bu nedenle hakim sağ eğilimin damgasını taşımaktadır.

CHP’nin kurduğu ya da belirleyici olarak katıldığı her üç Ecevit Hükümetinin programı, ulusun gerçek çıkarlarına burjuva yaklaşımın tahrifatçı, emperyalist güdümlü, şoven milliyetçi ve barışa ters karakterini yansıtıyor. Kıbrıs sorunu ve uluslararası ilişkiler bu yaklaşımın dar çerçevesinde kalıyor, emperyalist denge hesaplarına bağlanıyor.

Günümüzde dünya halklarının ve bütün kapitalist ulusların gerçek çıkarları, başını dünya sosyalist sisteminin çektiği, dünya devrimci güçlerinin politikası tarafından temsil edilmektedir. Uluslararası diplomatik ilişkiler, sıcak savaş odaklarının dağıtılması, silahlanma yarışına karşı tutum ve «ustura ağzında» barıştan gerçek ve kalıcı bir barışa yönelim, ekonomik ilişkilerde sömürü yerine karşılıklı çıkar ilişkisinin ikame edilmesi, kültürel ilişkiler ve deney alış-verişi gibi dünyanın tüm ilerleme güçlerini yakından ilgilendiren sorunlar, sadece tek tek ulusların ve halkların değil, bütün insanlığın çıkarına olan tek çözümünü dünya devrimci güçlerinin açtığı perspektifte bulabilir. Dünyanın bu genel evrimine, yani, zorunlu tarihsel ilerleyişe ters düşen her politika, ulusal çıkarlara ters, hakim sınıf çıkarlarına uygundur.

Son Ecevit hükümetinin «ulusal güvenlik» anlayışı programda şöyle dile getirilmiştir:

«Hükümetimiz, Türkiye’nin gereksinmelerine ve olanaklarına uygun bir ulusal güvenlik kavramı oluşturmayı ivedi sorunlarımızın başında saymaktadır. Bu, ittifak üyeliğimizin önemini gözönünde tutmakla birlikte, Türkiye’nin ulusal güvenliğini öncelikle gözeten ve bağımsızlığımızı sağlam temellere dayandıran bir kavram olmalıdır.»

«Ezilen ulusların kurtuluş hareketlerine, Atatürk’ün öncülüğünde önderlik etmiş olan Türk ulusu, nerede ve hangi görüntü altında varlığını sürdürürse sürdürsün, emperyalizme bütün gücüyle karşı çıkacaktır.»

«Silahlanma yarışının alabildiğine hızlandığı bir dönemde ve bölgede, Türkiye’nin kendi ulusal güvenliğini büyük ölçüde kendi olanaklarıyla sağlayabilmesi için, ekonomisini bugünkü bunalımdan ve darboğazlardan bir an önce kurtarması gereklidir.»

«Cumhuriyet hükümeti Türkiye’nin önemini, etkinliğini ve ulusal yararını, uluslararası gerginliğe değil, uluslararası ilişkilerde yumuşamaya ve dünya barışının güçlenmesine bağlayan bir dış politika izleyecektir. Dünyada barışın korku dengesine değil, insanlık sevgisine ve her ulusun bağımsızlığının egemenliğinin ve toprak bütünlüğünün dokunulmazlığı ilkesine dayanması için çalışacaktır.»

«Hükümetimiz dış politikanın ulusal savunma politikasından ayrılmayacağına inanır.»

Bu görüşler sağ ve sol kanat sosyal demokratların eğilimlerinin birleşmesini oluşturmaktadır. Dünya barışına ve uluslararası anlaşmalara (Helsinki Belgesine) sözde bile olsa saygılı kalmaya özen gösteren sağ sosyal demokrat siyasi program, öte yandan kendi sol kanadının bazı eğilimlerini karşılamak kaygusunu duymaktadır.

Yukarıdaki alıntılarda yansıyan görüşlerin titiz bir irdelenişinden sosyal demokrat hareketin ikili karakteri açığa çıkarılabilir. Ve bu ikili karakterin nesnel sebepleri işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi açısından azımsanmayacak bir öneme sahiptir. Yeni bir «ulusal güvenlik» anlayışı sağ sosyal demokrasi'nin ötedenberi terkedemediği çizgisidir. Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde kalıp ulusal güvenlik anlayışını değiştirmekten söz etmek, emperyalizmle ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesini değil mevcut ilişkilerin tam olarak işletilmesini ifade ediyor. Çünkü, ulusal güvenliği zedeleyen olgular Türkiye'nin dünya konjüktürü içindeki konumundan kaynaklanmaktadır ve bu konum değişmedikçe ulusal güvenlik konusunda herhangi bir değişikliğin olmayacağı açıktır. Mevcut ittifaklar içinde Türkiye'nin gerçek güvenliğinden söz etmek olanağı yoktur. Ve zaten Türkiye'nin ulusal çıkarlarına yönelen başlıca tehdit günümüzde geçerli olan ekonomik, siyasi, askeri ve kültürel ilişkilerden geliyor. Sosyal demokrasi'nin ulusal çıkarlar konusunda tutarlı bir bakış açısına gelmesi, onun ancak işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketi ile kuracağı bağlantılar sayesinde mümkün olabilir. Nitekim Fransız sosyal demokratları, komünistlerle olan sıkı işbirlikleri sayesinde ulusun gerçek güvenliği sorununa doğru yaklaşabilmektedirler. Onlar, «NATO ve Varşova paktlarının aynı anda feshi...» ni talep ederlerken **kendi** ulusal çıkarlarını aynı zamanda dünya halklarının çıkarlarıyla birleştirmeye özen gösteriyor ve böylece ulusun gerçek çıkarlarının biricik perspektifini benimsemiş oluyorlar.

Türkiye'de sosyal demokrasi, dünya devrimci güçlerinin etkisinde kalmakla birlikte bağınaz bakış açısını korumaya devam etmektedir. Bilimsel işçi hareketinin sosyal demokrasiyi, özellikle sol sosyal demokrasiyi etkilediği ise barış sorununa yaklaşımda görülmektedir. Sosyal demokrasi uluslararası yumuşamayı dünya barışının tek güvencesi olarak kavramaktadır. Barışın silahsızlanma ile olan bağlantısı gözardı edilmekte, daha çok, «güç dengesi» anlatılmak istenmektedir. Nitekim barışın bu tür kavranışı yukarıdaki alıntılarda itiraf edilmektedir. «Silahlanma yarışının hızlanması» karşısında ve bölgede (Yunanistan vurgulanıyor «Türkiye'nin kendi ulusal güvenliği»ni sağlamanın zorunluluğundan söz ediliyor. Söylenmek istenen; silahlanma yarışına karşısında Türkiye'nin de silahlanmasının kaçınılmaz olduğudur. Böylece bölge barışı, silahlı güç-

ler dengesine bağlanmakta ve emperyalist barış anlayışına, yani «ustura ağzında barış»a itibar edilmektedir. Halbuki bütün halkların olduğu gibi Türkiye'nin de ulusal güvenliği silahsızlanmadan geçmektedir. Komünistlerle yakın ilişkiler ve ittifaklar içinde olan sosyal demokratların bu sorunu işçi sınıfı bakış açısından kavradıklarının ve böylece gerçek ulusal güvenlik kavramına varabildiklerinin örnekleri çoktur. Fransız sosyal demokratları bu konuda şu ilkeyi dile getirmektedirler: «Yeryüzü çağında, genel ve denetimli bir silahsızlanma hükümetin başlıca hedefi olmaktadır.» (Fransız solunun ortak programı)

Görülüyor ki, sosyal demokratların kendi bağımsız programlarında olmasa bile, işçi sınıfı bilimsel hareketi ile olan bağlantıları içinde sorunu gerçekçi ve halk yararına kavramaları mümkün olabilmektedir. CHP ülkemizde kendi solundaki güçlerle asgari işbirliklerinden dahi kaçındığı sürece bu özelliğini korumaya ve işçi hareketi içinde kendi milliyetçi tercihinin, emperyalizmin güdümündeki askersel politikasının zararlı tohumlarını ekmeye devam edecektir.

Kendi soluna bakışı :

Sosyal demokrasinin kendi soluna, yani, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketine bakışı da istikrarlı olmamıştır. Bu konuda sosyal demokratların bir bütünlük içinde oldukları söylenemez. Sol sosyal demokratların, kendi solundaki güçlerle belli işbirliklerine girebilecekleri, bu tür eğilimlerini zaman zaman açığa vurdukları, biliniyor. Ve Türkiye'de sol sosyal demokratların, sağ sosyal demokratlarla aralarındaki ayırım çizgilerinin belki de en kalını bu sorunda ortaya çıkmaktadır. Zaten işçi sınıfı hareketinin birliği için elverişli olarak değerlendirdiğimiz durum da budur. Çünkü; sendikalarda, derneklere, meslek örgütlerinde ve hayatın başka alanlarında sol sosyal demokrat eğilimli olanlar, sosyalistlerle sürekli bir işbirliği içindedirler ve hareketin önderliğinin subjektif etkileri bu olgunun gelişmesini engellemeye yetmemektedir. Hatta zaman zaman tabanda beliren bu eğilimler sosyal demokrat önderliği de aşarak somut işbirliklerine ve ortak eylemlere ulaşabilmektedir. DGM direnişine sosyal demokrat önderler karşı çıkmışlardır ama sosyal demokrat işçiler DISK'le birlikte bu eyleme katılmışlar ve sosyal demokrat Genel-İş bu direnişide belirleyici rol oynamıştır.

Sağa bakışı :

Sosyal demokrasinin egemen eğilimlerinden birisi de kendi müttefikleri sorununa yaklaşmasında ortaya çıkar. Düzenle bütünlüşme eğilimlerini temsil eden sosyal demokrat hareket, kendi sağındaki güçlerle, özellikle «ulusal çıkarlar» konusunda uzlaşmaya her zaman hazırdır. Sosyal demokrasinin bu uzlaşmacı tavrını onun demokrasi anlayışında

ve demokrasi mücadelesindeki tutumunda da gözleme olanağı vardır. «İç barış», «çalışma barışı» gibi amaçlarla belirlenen sosyal demokrasinin «demokratlığı», demokrasi için bir tehlike olarak gördüğü ve görmeye devam ettiği kendi solundaki güçlere karşı liberal sağ eğilimlerle ortak paydalarını zenginleştirmekte ve bilhassa sağ sosyal demokrat önderlik bu alanda ileriye gitmektedir. Bu eğilimlerin politik platformda uzlaşmaz gibi görünmesi daha çok subjektif nedenlere ve egemen güçlere kendini iktidar alternatifi olarak sunma çabalarına dayanmaktadır. Nitekim, son Ecevit hükümeti, MC'nin hazırladığı bütçeyi genel esaslarıyla benimsemiştir. Bütçe, hükümetin ekonomik yönelimlerini, gelir dağılımı konusundaki tutumunu ve toplumsal sınıflara bakışını ve yaklaşımını belirleyen bağlayıcı bir belge olduğu için sosyal demokrat ağırlıklı Ecevit hükümetinin bu konularda kendi sağındaki güçlerle uzlaşabileceğini gösteriyor. CHP'nin bu konumu hiç şüphesiz kendi içindeki sol kanadın durumunu örtmeye yetmiyor ama son tahlilde henüz sosyal demokrat hareket içinde belirleyici olan güç **sağ** kesimdir.

Kendi sağındaki güçlerle bu denli uzlaşmaya yatkın görünen sosyal demokrasi, kendi solundaki güçlerle en küçük bir diyalog kurmaktan bile kaçınmaktadır. Bunda elbetteki CHP solundaki güçlerin dağılıklığından doğan zaafının önemli bir payı vardır ama esas belirleyici olan CHP'nin demokrasi anlayışıdır. Demokrasiyi kendi tekelinde gören, daha doğrusu, demokrasinin tek güvencesi olarak kendini gören sosyal demokrasinin özgürlükler sorununa bu bakış açısı bile burjuva anlamda demokratlık açısından sınırlı ve güdük kalmaktadır. En geniş emekçi kesimler yararına demokrasinin sınırlarının genişletilmesinden yana olan eğilimler CHP içinde mevcuttur ama bu eğilimler hem belirleyici değildir ve hem de bu güçlerin demokrasi anlayışları, onları işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketine yaklaştıracak olgunluğa erişmemiştir. Bu nedenle en azından şimdilik, sosyal demokrat hareketin, bir bütün olarak davrandığını ve kendi solundaki güçlerden dikkatle uzak durduğunu söylemek mümkündür. Sosyal demokrasinin bu tutumu ise, başta işçi sınıfımız ve onun birliği sorunu olmak üzere genel emekçi halk hareketine zarar vermekte ve demokrasi saflarının bölünmüşlüğüne pekiştirmektedir.

SINIF MÜCADELESİNİN PERSPEKTİFLERİ :

Sosyal demokrat siyasi hareket 1978 başlarında, çıkış noktasından oldukça farklı bir yerededir. Sosyal demokrat hareket içinde gözlediğimiz evrimin emekçi halk hareketi için olumlu ve olumsuz yanları vardır. Bir kez, sosyal demokrasinin bugün vardığı noktaya gelmesinde sadece kendisinin değil, tüm toplum kesimlerinin rolünü kavramak önümüzde-

ki görev ve sorumlulukların tesbitinde oldukça önemli bir işlev görecektir.

1978 başlarında sosyal demokrasi, yukarıda kısaca ele aldığımız programıyla ve ağırlıklı olarak iktidara gelmiştir. Yeni sosyal demokrat iktidar, Ülke ekonomisinde MC'nin açtığı tahribatların, yapısal olmayanlarını gidermeye çalışacak ve bu anlamda tekelci sermayenin çıkarlarını özellikle gözetecektir. Ancak bu noktada sosyal demokrasinin kendi tarihsel açmazının ortaya çıkması da kaçınılmaz olacaktır ve daha bugünden bunun belirtileri görülmektedir. Çünkü; tekellerin çıkarlarını gözeten bir ekonomik yönelimin demokrasi güçleri ile çatışmaya düşmesi kaçınılmaz olacaktır. Tekelci burjuvaziyi rahatlatacak bütün önlemlerin muhtabının emekçi halkımız olacağı açıktır. «Kemerleri sıkma» olarak özetlenen bu ekonomik tercihte kemerleri sıkanın daima emekçiler olduğu bilinmektedir. Halbuki, emekçilerin ekonomik ve demokratik talepleri, bir bütünün iki ayrı yanlarını oluşturmaktadır. Ve tekeller yararına bir ekonomi-politika ile, emekçiler yararına bir demokrasi anlayışı, bir arada ve aynı programda çözüm bulamaz. Birinden birinin tercih edilmesi zorunlu olan bu uzlaşmaz yollardan benimsenecek olanın, tekelci ekonomik çıkarlar olduğu anlaşılıyor. Bu durum aynı zamanda sosyal demokrasinin, demokrasi güçlerini oyalayacağını, bir takım vaatleri yerine getirme çabaları içinde görünüp işçilerin ve emekçilerin desteğini sağlamaya çalışacağını, emekçilerin düzene karşı tepkilerini, sınırlı reformlarla yetinme platformuna kanalize etmek için işçi sınıfı içindeki reformizm eğilimlerini okşayacağını anlatmaktadır.

Demokrasi güçleri ise kendi taleplerini sosyal demokrat çerçeve ile sınırlı tutmayacağını gösterdi ve göstermeye devam ediyor. Bu haklı taleplerin geniş emekçi kesimler tarafından kabullenilmesinin elverişli koşulları da fazlasıyla mevcuttur. MC iktidarı döneminde yoğunlaşan sınıf mücadelesinin kazandırdığı deneyimler, işçi sınıfının yükselen bilinci ve gelişen siyasi hareketi bu olanağı veriyor. Yeterli olmasa bile önümüzdeki perspektifte güçlenme şansına sahip olan tek eğilim, demokrasi güçlerinin birliği eğilimi olacaktır. Bu eğilimlerin somut birikler haline dönüşmesini engelleyen subjektif faktörlerin aşılması bir zaman meselesi olsa bile, gelişmeler bu zamanı azami ölçüde kısa tutmayı zorlayacaktır. Demokrasi mücadelesinin gelişme perspektifi büyük ölçüde bu olguya bağlıdır ve sorun böyle kaldıkça tüm demokrasi güçlerinin görev ve sorumlulukları da ağır olacaktır.

Sosyal demokrasinin iktidarı şansını yakalaması, ekonominin içinde bulunduğu darboğazdan çıkmak için önerdiği ve tekellerin desteğini kazanan çözüm yollarıyla mümkün olmuştur. Bu şansını sürekli kılmak için CHP iktidarının daha çok tekelci çıkarları gözeteceği ve demokrasi görevlerini gözardı edeceği ve savsaklayacağı anlaşılmaktadır. Gizli ve

açık terör örgütlerinin kapatılıp dağıtılması, faşistlerin elde ettikleri mevzilerden sökülüp koparılması, okullarda öğrenim özgürlüğü ve can güvenliğinin sağlanması, MC dönemlerinde gasbedilmiş emekçi haklarının geri verilmesi, doğuda uygulanan geleneksel milli baskılara son verilmesi, Kıbrıs'ın bağımsızlığına gölge düşüren tutum ve davranışlardan kaçınılması ve bu konuda dünya barış güçlerine karşı geçmişte işlenmiş olan cürümlerin sebep ve sonuçlarıyla birlikte ortadan kaldırılması, çalışanların hayat şartlarının iyileştirilmesi... vb. demokrasi güçlerinin ertelenemez talepleri arasındadır. Sosyal demokrasinin bu taleplerine karşı tutumu, onun, demokrasi güçleriyle ilişkileri bakımından belirleyici bir rol oynayacaktır. Ancak bu kadarla da kalmayacak, demokrasi güçlerine karşı tutumu, sosyal demokrasinin kendi içindeki ayrışmayı da hızlandıracaktır. Sağ önderliğin etkinliğinin giderek azalması mümkündür ve bu gelişme demokrasi güçleri açısından olduğu kadar işçi sınıfının birliği açısından da olumlu sonuçlara yolaçabilir.

Ne var ki, sosyal demokrasi içindeki bu gelişmelerin emekçilerin çıkarına biçimlenişi ancak belli kurallar çerçevesinde mümkün olabilir. Demokrasi güçlerinin çıkarları, sosyal demokrasi içinde ortaya çıkacak bölünmeden değil, sağ eğilimlerin etkinliğinin azalmasından geçiyor. İşçi sınıfı ve emekçiler arasında reformcu görüşlerin oldukça büyük bir etkinliği vardır. Bu etkinlik demokrasi güçlerinin genel mücadelesi açısından küçümsenmeyecek bir olumsuzluktur. Bu handikapın daha çok, işçi sınıfının birliğinin sağlanması çabalarıyla aşılması mümkündür. Ve sosyalist hareket açısından sosyal demokrasiye karşı bu noktada takınılması gereken tutumun esasları bilimsel olarak saptanmış ve pek çok ülkenin deneyleriyle doğrulanmış bulunmaktadır.

Yığınlar deneyleriyle öğrenirler ve öğrenmeye devam ediyorlar. Bu nedenle en geniş yığınların bızatıhi sosyal pratik içinde, ilişkilerinin yoğunlaşması, ortak çıkarlar etrafında yakınlaşmalarının sağlanması, bu gelişmeleri engelleyen subjektif etkenlerin tesbit ve teşhir edilmesi gerekir. Ortak çıkarlarının bilincine varan emekçiler, bu çıkarları zedeleyen sağ sosyal demokratları ve onların konumunu, ancak mücadele içinde teşhis edebilir.

Tarihsel olarak yığınlara bu olanağı veren, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketidir. Bu hareket ilke olarak, yığınları sosyal demokrasinin etkinliğinden kurtarmayı emekçi saflardaki reformist eğilimleri bertaraf etmeyi, işçi sınıfının genel çıkarları açısından vazgeçilmez saymaktadır. Bu ilkenin hayata geçirilmesinde bağlı kalınacak en önemli araç ise işçi sınıfının birliğidir.

Türkiye'de işçi sınıfı sosyalistlerinin önünde bu bakımdan önemli görevler durmaktadır. Önümüzde bu görevlerin üstesinden gelinebilme-

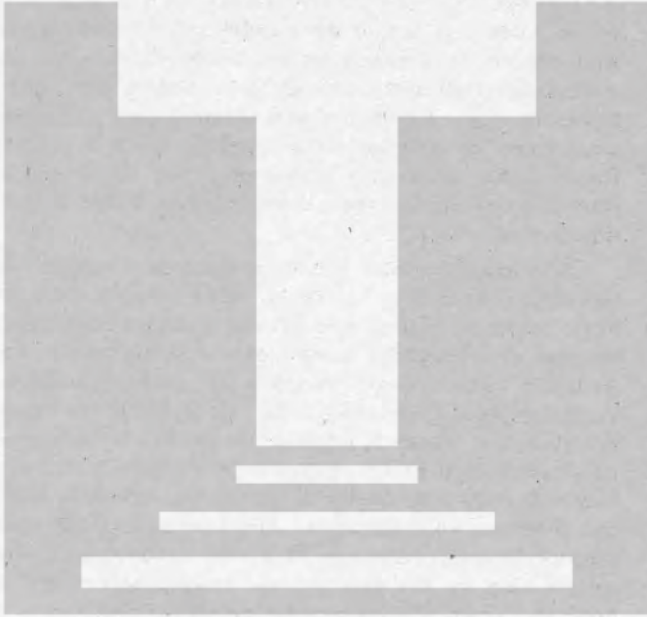
si için elverişli koşullar vardır. Bu koşullardan azami ölçüde yararlanabilmenin biricik yolu, olanakların, sadece işçi sınıfına değil bütün toplumsal kesimlere sunduğu gelişme perspektiflerinin doğru değerlendirilmesinden geçiyor. Sosyal demokrat akımların işçi sınıfı çıkarları doğrultusunda ve bu temel üzerinde işçi sınıfı bilimsel hareketiyle bağlantılar kurabileceği, kurmasının zorunlu olduğu, bu zorunluluğun sadece sosyal demokrasi açısından değil, işçi sınıfının bilimsel siyasi hareketi açısından da geçerli olduğu kavranmalıdır. Sorunun bu tür kavranışı önümüzdeki görevlerin saptanmasına da ışık tutabilir.

Sosyal demokrasinin önünde bugünden hangisinin etkin olacağını belirleme imkanımız olmayan iki perspektif vardır. Bunlardan biri, sosyal demokrat hareketin 1974'lerden bu yana yaşadığı evrimi devam ettirmesidir. Sosyal demokrat önderliğin giderek sağa kaydığını ve etkin demokrasi güçleri ile kendi arasındaki mesafeyi korumaya çalıştığını biliyoruz. Özellikle önümüzdeki dönem, sosyal demokrasinin kaderini belirleyecek ve buna bağlı olarak da demokrasi mücadelesini önemli ölçüde etkileyecektir. Sağ önderliğin işçi ve emekçi çıkarlarına ters olan bu evriminin karakteri geniş yığınlara gösterilebildiği ölçüde demokrasi güçlerinin kazançlı çıkacağı açıktır. Ancak bunun başarılması, bir yandan işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketinin kendini derleyip toplama hızına, öte yandan, emekçi tabanında sosyal demokrat unsurlara yaklaşım tarzına bağlı olacaktır.

Sosyal demokrasi için mevcut şartların sunduğu bir başka perspektif ise, kendi içindeki ayrışmanın derinleşmesi ve bir bölünmeyle sonuçlanmasıdır. Kısa vadede mümkün görünmeyen bu gelişme aslında demokrasi mücadelesine ve işçi sınıfının birliğine zarar verir. Sosyalist hareketin böyle bir bölünmeden yana olmadığı, tutum ve politikası ile bu tür gelişmeyi tahrik etmeyeceği görülmektedir. Sosyal demokrat hareketin birlik ve bütünlüğü elbetteki işçi sınıfı sosyalistlerini birinci dereceden ilgilendiren bir sorun değildir. İşçi sınıfımızın ve emekçi halkımızın çıkarları bakımından gerekli olan sosyal demokrasinin bölünmesi değil, işçi sınıfı saflarındaki reformizm eğilimlerinin zayıflatılması, sağ sosyal demokrat önderliğin yarattığı «umut» imajının yığınlar nezdinde yıkılması, sosyal demokrat saflardaki düzenle bütünleşme eğilimlerinin yerini, işçi sınıfı bilimsel siyasi hareketine yaklaşma eğilimlerinin almasıdır.

Bu nedenle, gittikçe sağa kaymak ve düzenle bütünleşmek, sosyal demokrasinin biricik kaderi değildir. Sınıf mücadelesinin esas yönlendirici gücü olan işçi sınıfı siyasi hareketi sosyal demokrasiyi bir bütün olarak kendi mücadelesine kazanmak zorundadır. Bunun gereği olarak somut işbirliklerini bizzat hayatın içinde gerçekleştirmek, başta sendikalar olmak üzere tüm yığın örgütlerinde bu birliği güçlendirmek, somut de-

mokratik amaçlar uğruna mücadeleyi bu birliğin üzerine inşa etmek, sosyalistlerin başlıca görevleri arasındadır. Çünkü; sosyal demokrat yığınları mücadeleye kazanmanın tek yolu, onlara kendi önderliklerinin açmazını göstermekten geçiyor. Bu açmazı gösterebilmenin ise, somut hayattan ve mücadeleden başka bir aracı yoktur. Yığınlar deneyleriyle öğrenirler ama bu deneylerin içinde yönlendirici bilincin bulunması şarttır. Düzenle bütünleşmek, sosyal demokrasinin zorunlu olmayan evrimidir. O'nu işçi sınıfı mücadelesine kazanmak ise her zaman mümkündür ve görevdir.

TÜSTAV

Demokrasi Mücadelesinde İleri Bir Adım: DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI

Eğitim emekçilerinin öncü örgütü TÖB-DER, III. Olağan Kongresinde aldığı kararlardan birini daha hayata geçirdi. 4-11 Şubat 1978 günlerinde Ankara'da toplanan Demokratik Eğitim Kurultayı, genel demokrasi mücadelesinin etkin bir parçası olarak öğretmenlerin vermekte oldukları, «eğitimin demokratikleştirilmesi» mücadelesinde ileri bir adım, somut bir kazanım oldu. Öğretmenlerin demokrasi saflarındaki sağlam konumunu ve önlerindeki perspektifi çizen Kurultay ayrıca bilimsel bakış açısından kalkarak genel toplumsal sorunlara ve dünya barış güçlerinin mücadelesine karşı tutum ve ilkeleri dile getirdi.

Kurultay, özellikle içinde yaşadığımız koşulların özgül niteliğinden dolayı ayrı bir önem taşımaktaydı. MC iktidarlarının koyu baskı ve zulüm döneminde bilhassa eğitim olgusu büyük yaralar almış, eğitim emekçilerinin iş ve yaşam koşullarındaki hızlı bir kötüleşmenin yanında öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği yoğun faşist saldırılar yüzünden sağlanamaz hale gelmişti. Zaten egemen çıkarlar doğrultusunda yerleşmiş ve kurumlaşmış olan gerici eğitim bu dönemde fazladan olarak, eğitimin demokratik öğelerini büsbütün ortadan kaldırmaya, faşist düşünce ve demagojiyi burjuva pozitif bilimini de yozlaştırarak yaygınlaştırmaya yönelmiş bulunuyordu. Ve halen sürmekte olan bu tür gerici faşist uygulamaları eğitim alanından kovmak, başta eğitim emekçilerinin olmak üzere tüm demokrasi güçlerinin önemli görevleri arasında bulunuyor. Demokratik Eğitim Kurultayı, bu özgül görevlerin üstesinden gelmenin yollarını araştırdı, somut önerileri tartıştı ve pratiğe ışık tutan sonuçlara vardı.

Demokrasi güçleri içinde yer alan çeşitli kesimlerin soruna yaklaşım tarzları farklı farklı olduğu için Kurultay aynı zamanda farklı eğilim, görüş ve önerilerin tartışma platformunu oluşturuyordu. TÖB-DER gibi yığınsal bir meslek örgütünün bağrında değişik eğilimlerin bulunması normaldi ve kurultay bu eğilimlerden birini omuzlamak yerine, çeşitli eğilimlerin gö-

rüşlerini sunmalarını, önerilerini savunmalarını ve alınan ortak kararların oluşturulmasına katkıda bulunmalarını sağlamakla işlevine uygun davrandı. Değişik görüş ve önerilerin sentezinden genel geçerli sonuçlara varmak için çaba harcadı ve bu çabaları başarılı oldu.

Demokratik Eğitim Kurultayı'nın başarı ve başarısızlıklarının daha bir süre tartışılması olağandır. Esas olan, bu tartışmaların demokrasi mücadelesine ışık tutması ve yol gösterici olmayı amaçlamasıdır. Değişik siyasi eğilimlerin meseleye kendi gurupsal bakış açılarından değil, eğitim emekçilerinin ve demokrasi güçlerinin genel çıkarları açısından bakmalarını beklemek öğretmen hareketinin hakkıdır. Bu sorumluluğu gözetmeyen tutum ve eleştiriler kendi dar görüş açısını aşmadığı için demokrasi güçlerinin birliğine ve mücadelesine zarar verirler. Ne ki, öğretmen hareketi bu tür eğilimleri dışarılayarak ilerlemektedir ve aynı doğrultuda ilerlemeye devam edecektir.

Eğitim, maddi üretim faaliyetiyle olan organik bağlantıları içinde ele alınmadığı sürece bu alandaki görevlerin kavranması mümkün değildir. Ve eğitimin demokratikleştirilmesi, toplumun demokratikleştirilmesi mücadelemizin bir parçasıdır. Mevcut koşullardan soyut bir demokratik eğitim kavramı olamayacağı gibi, yine bu koşullardan bağımsız bir demokratlaşma olgusundan sözedilemez. Kurultay'ın başarılarını eğitim emekçilerinin özverili çabalarına ve TÖB-DER'in doğru önderliğine, başarısızlıklarını ise mevcut ve nesnel kısıtlayıcı etkilere bağlamak gerekir. Bu anlamda Kurultay somut ve ileri bir kazanımdır.

Kurultay'ın sonuç bildirgesinde ete kemiğe bürünen başarı eğitim emekçileri için bir övünç kaynağıdır. Açılan bu perspektifden azami ölçüde yararlanmak, alınan kararları elbirliğiyle hayata geçirmek ve tüm bu çabaları emekçi halkımızın çıkarlarına tabi kılmak, görevimizdir.

TÖB-DER Genel Başkanı Gültekin Gazioglu'nun kurultayı açış konuşmasını ve eğitim emekçilerinin mücadelesine ışık tutan Kurultay Sonuç Bildirgesini yayımlıyoruz.

İLKE

Gazioglu'nun Açış Konuşması

Kurultayın Değerli Delegeleri,

Sayın Konuklar,

TÖB-DER'in düzenlediği, sizlerin değerli katkılarda bulunacağınız Demokratik Eğitim Kurultayı'nı başarı dilekrimle açıyorum.

Bugün, eğitim-öğretim düzenimiz bir sorunlar yumağı, toplumda sürekli kanayan bir yara, hemen herkesin çıkar yol aradığı ve önerdiği, çıkmaz bir sokak durumundadır. Eğitim yaşantısının böylesine problemlili, sancılı ve acılı olduğu bir dönemde, demokratik öğretmen hareketinin kapsamlı bir Kurultay toplayarak, mevcut sistemi bilimsel bir eleştiriye tabi tutması, geçerli çözüm yolları önermesi, yeni bir eğitim sisteminin ana hatlarını ortaya çıkarmaya çalışması, kaçınılmaz bir görevdi. Bu nedenle, 1976 Temmuz'unda toplanan TÖB-DER 3. Olağan Genel Kurulu, bu Kurultayı toplamak kararı almıştı. Türkiye eğitim emekçilerinin mesleki demokratik örgütü TÖB-DER'in yetkili organı olan Genel Kurul'u, görevlendirdiği yönetim organlarına böylesine kapsamlı bir Kurultayı hazırlama görevini de vermişti. Kurultayda tartışılacak konular, TÖB-DER şubelerinin ve eğitim alanında değerli hizmetler vermiş çevrelerin önerileri ile belirlendi. Konular, kardeş demokratik kitle örgütlerine, çok değerli bilim adamlarına ve yazarlara dağıtıldı. Kurultayın gerçekten demokratik olabilmesi için eğitimle ilgisi olan herkesten katkı, yardım ve görev istendi. TÖB-DER daha çok, düzenleyici olmaya, çalışmalarını tüm toplum kesimlerine mál etmeye özen gösterdi. Daha önce belirlenen tarihe göre, bu toplantının 1977 Temmuz'unda yapılması gerekiyordu. O günlerde; politik koşullardan ötürü kamuoyunun dikkatlerinin başka konulara çevrilmiş olması, hazırlıkların yeterince yapılmamış olması nedenleriyle Demokratik Eğitim Kurultayı bugüne ertelendi.

Bu vesile ile, önerilen görevleri hiçbir karşılık beklemezsiniz, severek isteyerek yapan tüm kişi ve kuruluşlara, Kurultayımıza onur veren değerli konuklarımıza, ilerici-duyarlı-yurtsever basınımıza Türkiye eğitim emekçileri adına şükranlarımı arz ederim. Öyle sanıyorum ki, bu Kurultaydan eğitim konusunda işçi sınıfımız ve diğer emekçi kitleler yararına, önemli kararlar çıkacaktır. Ve bu kararlar, eğitim hayatımızı derinden etkileyecektir.

Hatırlanacağı gibi, demokratik öğretmen hareketimiz, ilk büyük eğitim Kurultayını, Türkiye Öğretmenler Sendikası aracılığıyla 1968 yılında toplanmıştı. «1. Devrimci Eğitim Şurası» adıyla toplanan bu Kurultayda, daha çok eğitim sistemine yönelik eleştiriler getirilmiştir. Öneriler yönünden eksik kalan Kurultay 2. Devrimci Eğitim Şurası ile tamamlanmak istendi. TÖS, 2. DEŞ hazırlıklarını sürdürdü. Bildiriler hazırlandı; bastırıldı. Fakat 12 Mart faşizmi yüzünden Kurultay toplanamadı; hazırlanan bildiriler tartışılmadı.

Büyük Öğretmen Boykotu ve Devrimci Eğitim Şurası yüzünden egemen sınıflar, büyük öfkeye kapıldılar. Başlıca bu nedenlerle 12 Mart sırasında Türkiye öğretmenlerinden sınıfsal ölç aldılar. Binlerce öğretmeni hapisanelere doldurdular, işkenceden geçirdiler; yüzlercesini meslekten çıkararak açlığa mahkûm ettiler.

DEŞ'ni hazırlayan öğretmen önderlerinin çoğu, bugün de aramızdadır. Sadece biri var ki, ileri yaşına karşın DEŞ'e büyük katkılar getiren TÖS Genel Sekreteri Osman Korkut Akol öğretmenimiz bugün aramızda yok. 12 Mart faşizminin; işçi sınıfına, gençliğe, aydınlara, öğretmenlere çektiği acılara O'nun insan yüreği daha fazla dayanamadı. Ve biz Türkiye'nin eğitimle ilgili devrimci demokrat aydınları, demokrasi güçlerimizin faşist güçleri belirli bir ölçüde de olsa, geriletği bir dönemde, Demokratik Eğitim Kurultayını başarmakla Osman Korkut'ların açtığı ışıklı yolda, daha bir bilinçle ve kararlılıkla yürümekte olduğumuzu kanıtlayacağız.

Hepinizin bildiği gibi, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanları da zaman zaman Milli Eğitim Şûraları toplarlar. Yasaya göre, bu şûraların iki yılda bir yenilenmesi gerekir. Son şûra 9. Milli Eğitim Şûrası 1974 Haziran'ında Sayın Mustafa Üstündağ'ın başkanlığı sırasında toplanmıştı. Öğretmen sorunlarını konu alan 10. Milli Eğitim Şûrası 1976 Haziran'ında toplanacaktı. MC'nin Milli Eğitim Bakanları, öğretmen kıymaktan eğitimi faşistleştirme girişimlerinden vakit ayırıp da bu şûrayı toplamayı akıl edemediler (!) Yeni Milli Eğitim Bakanımız Sayın Necdet Uğur'dan, 10. Milli Eğitim Şûrasını, öğretmen sorunlarını tartışmak üzere bir an önce toplamasını bekliyoruz. Ancak, mevcut şûra yasası değiştirilmeden ve demokratikleştirilmeden toplanacak şûra, öğretmenlere rağmen, öğretmen sorunlarını tartışmak olur ki, yararlı bir sonuç getirmez.

Bugüne kadar gözlenen odur ki, toplanan şûralar göstermelik olmuş; öğretmenler, öğrenciler, öğrenci velileri, eğitimle ilgili kişi ve kuruluşlar temsil edilmemiş; Bakanlığın merkez ve taşra örgütlerinin üst yöneticileri, Talim ve Terbiye Kurulunun emperyalist ülkelerden taşıdığı önerileri onaylamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığının, eğitimin her dalında ve alanında bunca başarısızlığı ortadayken; başta öğretmenler olmak üzere, öğrenciler ve veliler olarak, tüm demokratik kitle örgütleri olarak, eğitimin planlanmasında, yönetiminde söz ve karar sahibi olmamızı istemek hakkımızdır. Eğitim sorunlarını büyük ölçüde

halleden kapitalist ülkelerde bile örneğin Fransa'da, Federal Almanya'da, İsveç'te v.b. uygulamalar bu yoldadır. Eğitimin, dünyada ülkemizde olduğu kadar merkezi ve tek yanlı, hükümetlerce yönlendirildiği ülkeler çok azdır. Milli Eğitim Bakanlığı, kendini sadece buyuran, öğretmenleri emirleri körükörüne uygulayan, öğrencileri görüşü alınmayacak varlıklar halinde görme alışkanlığından kendisini kurtarmalıdır.

Bilindiği gibi eğitim, herşeyden önce, insanı bir ilişkiyi ifade eder. O, kendi kendini üreten subjektif bir oluşum değil, insanın nesnel ilişkilerinden doğan ve bu ilişkilerin karakterine göre şekillenen bir faaliyet türüdür. Özetle söylenirse, eğitim, insanın insanlaşması sürecini etkileyen çok önemli bir faaliyettir. Eğitim faaliyetinin amacı ise, insanları yetenekleri doğrultusunda geliştirmek ve böylece üretim faaliyetine etkide bulunmak olarak tanımlanabilir.

İnsan, salt kendisi için gerekli nesnelere üretmekle kalmaz, üretken insanı da oluşturur. Bu gelişme, eğitimin üretimle olan bağıntısını vurgular. Eğitim, üretimin kaçınılmazlığı açısından zorunlu, düşünceye bağımlı olarak ortaya çıkıp geliştiği için bilinçli bir insan faaliyetidir. Emegın eğitilmesi için; insan emeği, eğitimin varoluş koşulu olarak bilgi, değişik ve yeni eğitim araçları; eğitimi, bağımsız bir faaliyet ve göreceli olarak üretimin dışında, ama onu etkileyen bir faaliyet haline getirir.

Hiç kuşkusuz eğitim, insanların toplumsal ilişkileri içinde toplumsal bir karakter taşır. Toplumların gelişim tarihi, toplumlardaki ilişkilerin gelişim tarihidir. Ve eğitim, bu gelişimin önemli bir ögesidir. Toplumsal gelişimin tüm kurallarını yansıtır ve sonuçlarını doğasına sindirir.

Eğitimin niteliği; üretim güçlerinin gelişmesini doğrudan etkiler. Kişinin yaratıcı ve üretken yanlarının gelişmesi, kendi ana dilinde eğitim görmesine, olanak ve fırsat eşitliğine sahip olmasına bağlıdır. Bu nedenle anadil ve kültür üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu uygulamalar, kişiyi ve üretici gelişmesini olumsuz yönde etkiler.

Sınıflı toplumlarda, eğitimin sınıfsal karakteri kaçınılmazdır. Kapitalist toplumlarda eğitim, emegın verimliliğini artırmanın ve bu yolla sermayenin kârını çoğaltmanın bir aracı halinde kullanılır. Ayrıca kapitalist düzenin, tüm koşullandırmaların, dünya görüşünü yaygınlaştırmının bir aracı haline de gelir. İnsanları özgürce ve yetenekleri doğrultusunda geliştirme amacı gözetilmez. Sınıflı toplumlarda, sınıf mücadelesinin kaçınılmazlığından kay-

naklanan, eğitim anlayışlarındaki farklılıklar ve tartışmalar doğar. O nedenle, kapitalist toplumların eğitim anlayış ve uygulamaları içinde emekçi sınıfların eğitim anlayışları da yer alır. Kapitalist toplumlarda, emekçi sınıf ve tabakalar, kendi çıkarlarına uygun bir eğitim düzeninin gerçekleşmesini isterler; biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana bir eğitim modeli olarak formüle edilebilecek demokratik eğitimin yılmaz savunucusu durumda olurlar.

Çağımızda eğitimi, dar, ulusal sınırlar içine hapsetmek mümkün değildir. Günümüzde eğitim, artık evrensel bir karakter de taşımaktadır. Dünya Demokratik Öğretmen Hareketi, sosyal ve ekonomik düzenleri değişik ülkelerin öğretmen örgütleri, eğitim alanındaki bilgi, deney ve ülkelerinde kaydedilen gelişmeleri, demokratik plâformlarda birbirlerine aktarmaktadırlar. Uluslararası öğretmen örgütleri içinde bu anlamda en özlü ve etkili çalışmalarını yapan, Dünya Öğretmen Sendikaları Federasyonu (FISE)'dir. Kapitalist ve Sosyalist 50 ülkeden yaklaşık 70 öğretmen örgütünü bünyesinde toplayan FISE, 160 milyon üyeli Dünya İşçi Sendikaları Federasyonunun da üyesidir.

Bilindiği gibi, FISE'nin 11. Genel Kurulunda TÖB-DER'in FISE'ye üye olması kabul edilmiştir. Anti-Demokratik dernekler yasasının hükümlerine göre, bu üyeliğin Bakanlar Kurulundan onaylanması gerekmektedir. Bu doğrultuda yapılan başvuruya, aradan aylar geçtiği halde, bir yanıt alınamamıştır. Yeni Hükümetten TÖB-DER'in FISE'ye üyeliğini onaylamasını beklemekteyiz. Türkiye demokratik öğretmen hareketinin, dünya demokratik öğretmen hareketinden kopuk olarak sağlıklı gelişmesi olası değildir. Eğitim alanında, dünyadaki gelişmeleri yakından izlemek göreviyle karşı karşıyayız. Ülkemizdeki eğitimin ve öğretmenlerin durumunu, dünyadaki meslektaşlarımıza aktarmak, dünyadaki meslektaşlarımızla çok yönlü dayanışma içinde bulunmak ve bu yolla eğitim, bilim ve kültürün gelişmesine, dünya barışına, sosyal ilerlemeye, siyasal yumuşamaya katkıda bulunmak zorundayız.

Ülkemizdeki eğitim sisteminin ve eğitim uygulamalarının genel karakterine baktığımızda, bunun emekçi halkımızdan yana bir biçim ve öz taşımadığını kolayca görürüz. Ötedenberi Türkiye'de eğitim; ırkçı, şoven ve asimilasyoncu bir karakterdedir. Anadili Türkçe olmayanlardan, küçük bir azınlığın dışında kimseye kendi anadilinden eğitim-öğretim olanağı sağlanmamıştır. Oysa Türkiye'de emperyalist amaçlarla emperyalist ülkelerin dillerinden öğretim yapan sayısız okul, hatta üniversite bile vardır. Em-

peryalizmin eğitim ve kültür üzerindeki tahribatlarına egemen güçler alabildiğine yol vermiştir. Eğitimi, uzun yıllar emperyalist ülkelerden getirtilen uzmanlar planlamışlar ve yönlendirmişlerdir. Ülkenin öğretmenlerinin ve eğitimcilerinin görüşlerini almayan Milli Eğitim Bakanlığı, emperyalist ülkelerin eğitim uzmanlarından yararlanmayı yeğ tutmuştur. Elbette ki bu, sınıfsal bir yaklaşımdır; tekelci sermayedarların eğitim anlayışının bir ürünüdür.

Eğitim, ülkemizde sınıflar, bölgeler, kadın-erkek, köy-şehir arasında derin eşitsizlikler taşımaktadır. Eğitim, üretken ve yaratıcı insan yerine, daha ziyade tüketici, ezberci, yoz insan yetiştiren bir karakter taşımaktadır. Planlanması yönlendirilmesi son derece bozuktur. Bilimsel, teknolojik, eğitimsel gelişmeler ülkemizde çok geç yansımaktadır.

Cumhuriyetin kuruluşunun üzerinden yarım yüzyıl geçmesine, göstermelik «Eğitim Seferberlikleri» ilân edilmesine karşın, okuma-yazma oranı %50'dir. Pekçok ülkenin ilköğretim sorununu kısa sürede çözdüğü çağımızda, yazının icadından 7 bin yıl sonra, halkımızın yarısının okuma-yazma bilmemesi utanç verici bir durumdur. Hiç kuşkusuz bu utanç verici durumun sorumlusu egemen güçler ve onların eğitime yön veren kadrolarıdır. İlköğretimin gerçekleşmesinde çok yönlü eşitsizlikler vardır. Örneğin kadınların ancak %35'i okuma-yazma bilmektedir. Bu oran, Doğu ve Güneydoğu'da henüz: %20'ye ulaşmış değildir; Mardin ilinde, ancak %8 dolaylarındadır. İstanbul'un her köyünde okul olduğu halde, Doğu ve Güneydağı'nun köylerinin ancak %50'si ilkokula kavuşabilmiştir. İstanbul'da her 100 çocuğun 100'ü okuma olanağına kavuşturulmuş olduğu halde, Diyarbakır'da her 100 çocuğun ancak 46'sı okula gitme olanağını bulabilmektedir. Köy okullarımızın derslik, ders araçları, oyun ve uygulama bahçeleri, öğretmen kadroları konularında durumu yürekler acısıdır.

İlköğretim ikili öğretim artık olağanlaşmıştır. Üçlü ve dörtlü öğretime gidilmektedir. Dörtlü öğretim, haftada birbuçuk gün öğretim demektir. Bu koşullar altında verilen ilköğretimin yararı da son derece tartışmalıdır. İlkokulu bitirdiği halde, bir süre sonra okuma-yazmayı bile unutan insanların varlığı karşısında, ilköğretimin niteliğini tartışmak kaçınılmazdır.

Doğu ve Güneydoğu'da ilköğretimin ve okullaşma oranının gerçekleşmesinde, Türkiye ortalamalarının çok gerilerinde kalınmasının önemli bir sebebi de, bu bölgelerin işbirlikçi, feodal gerilerine ödün verilmesinden kaynaklanmaktadır.

İlköğretim sorununa ciddi bir çözüm aranması uğraşısını, geçmişte Köy Enstitüleri denemesinde görüyoruz. Köy Enstitülerine karşı da en yoğun saldırıları, toprak ağaları ve feodal gerici-ler yöneltmişlerdi.

Yoğun biçimde Doğu ve Güneydoğu'da gördüğümüz Yatılı Bölge Okullarının bugüne kadarki işlevi; yoksul emekçi halk çocuklarının üretime yönelik eğitilmesi doğrultusunda olmamış; tersine yabancılaştırılarak asimilasyona uğratmayı amaçlamıştır.

Anayasadaki ilköğretimin prazırlığı ve zorunluğu kayıt altına alındığı halde, emekçi halkımızın büyük kesiminin hâlâ okuma-yazma dahi bilmemesi, egemen güçlerin halkı cahil bırakmaktan yarar beklediğini kanıtlamaktadır. Sermaye iktidarları, emekçi sınıf ve katmanların çocuklarını cahil bırakmakla; toplumun okuma-yazma düzeyini yükseltmek için gerekli olan ekonomik ve sosyal olanakların sağlanması yolunda, uluslararası düzeyde yapılan ve kendilerinin de altına imza koydukları anlaşmaları çığnemekle, kitlelerin ileriye yönelik gelişmesini frenleyeceklerini hesaplamaya gelmişlerdir.

Orta öğretimin durumu, ilköğretimden daha iyi değildir. Hatta, daha geri ve bozuk olduğu söylenebilir. Ortaöğretimden yararlanabilenlerin sayısı, ilköğretimin çok altındadır. Bina, uygulama ve oyun bahçeleri, laboratuvarlar, ışıklar, öğretmen kadroları konularında ortaöğretim, ilköğretime bir paralellik göstermektedir. Son yıllarda, «Bir müdürlü, bir mühürlü» ortaokulların savısı hızla çoğalmıştır. Öteden beri yetersiz olan ders kitapları, öğrenim programları konularında, MC'nin eğitimi faşistleştirme doğrultusunda yaptıkları ortadadır. Ortaöğretim gençliğinin zorla içine itildiği bunalımlar ortadadır. Ortaöğretim sistemi içinde sayısı çok yüksek olan klasik liselerin, üniversite ve yüksek okul kapılarına öğrenci yığmaktan başka bir işe yaramadığı açıktır. Ortaöğretili yeniden ve hızla örgütleyerek meslek eğitimi veren kuruluşlar haline dönüştürmedikten sonra, yükseköğretim sorunlarına da çözüm bulmak mümkün değildir. Pek çok ülkede klasik ortaöğretim kurumlarının tarihe karıştığı, iş ve meslek eğitimi veren kurumlara dönüştürüldüğü bilinmektedir. Türkiye gibi, yoksulluğun yoğun olduğu ülkelerde ortaöğretim olanağına kavuşan pek az emekçi çocuğunun, bir de, yüksek öğretimden geçmeden bir işe ve mesleğe sahip olmaması, toplumsal bunalımları derinleştiren önemli bir etkidir. Faşistlere teslim olmadıkları için okullarından atılan, sınıfta bırakılan 10 binlerce öğrencinin kayıpları karşılanmalıdır.

300.000 dolaylarında gencin, yüksek öğrenim için sıra beklediği bir ortamda, yüksek öğrenim kurumlarında yaşanan çok yönlü olumsuzluklar, toplumu derinden etkilemektedir. MC, son 3 yıllık uygulamalarıyla, yüksek öğrenim gençliğine düşmanlığını kanıtlamıştır. Gençliğin içine ajan-provokatörlerin sokulması, yüksek okullarda ve yurtlarda resmi destekle işgaller yaratılması ve sürdürülmesi, yüzlerce demokrat-devrimci gencin katledilmesinden birinci derecede sorumlu olması, egemen güçlerin gençliğe düşmanlığını ve hıncını kanıtlamıştır. Sadece üniversitelerde şekli bir özerkliğin bulunması, yüksek öğrenim sorunlarının derinleşmesini getiren etkenlerden biridir. Oysa, tüm yüksek okulların ve üniversitelerin idari, mali ve bilimsel özerkliğe kavuşturulması, sorunu önemli ölçüde çözecektir. Yüksek öğrenim gençliğinin demokratik talepleri behemahal gerçekleştirilmelidir. Öğrenci gençlik, yönetime katılmalıdır. Yurt, burs, kredi sorunları mutlaka çözümlenmelidir. Bugün ihtiyacın çok altında olan öğrenci yurtlarının önemli bir bölümünün, 300-500 kişilik faşist militanların işgalinde tutulması; izah edilemez bir durumdur. Gençliğin kanını akıtanlardan hesap sorulmadıkça, gençliğin haklı tepkileri durdurulamaz.

Devlet, gerek yüksek öğrenim için sıra bekleyen yüzbinlerce gence, gerekse yüksek öğrenimi tamamladığı halde, iş bulamayan gençlere iş sağlamak zorundadır. Bugün ülkede, işsiz bir «diplomalı işsizler ordusu» vardır. İşsizliğin çözümü, hiç kuşkusuz köklü ve yapısal bir düzen değişikliğinden geçer.

Son üç yılda, en büyük tahribatın yapıldığı eğitim kurumlarının başında, öğretmen yetiştiren kurumlar gelir. Eğitim Enstitülerine öğrenci almında uygulanan yöntemler, eğitim tarihimizin en büyük lekesi olmuştur. Bu sınavlarda bilgi, yetenek aranmamış; siyasi düşünce yoklaması yapılmıştır. Faşist parti ya da derneklerden belge ve yazı getiren, puanları ne olursa olsun, eğitim enstitülerine, hem de ortaöğretim kurumlarına öğretmen yetiştirmek üzere alınmışlardır. Bu uygulamayı başarı ile yapabilmek için, önce eğitim enstitülerinin yönetim ve öğretim kadroları faşistleştirilmiştir. Tekelci sermayenin faşizm tercihi ortaya çıkıp, ağırlık kazanınca, öğretmen yetiştiren kurumları öncelikle ele almak, faşist güçler açısından doğru bir tercihtir. Ayrıca, bu uygulama ile demokratik öğretmen hareketi, kaynağından kurutulmak istenmektedir. TÖB-DER'in karşısında alternatif bir örgüt tutturamayan egemen güçler, uzun vadeli bir hesapla ve ancak böyle bir uygulama ile, öğretmen hareketini etkisizleştirebi-

leceklerini düşünmüşlerdir. Çoğu geri zekâlılardan, eli insan kanna bulaşmış kişilerden bir öğretmen kadrosu oluşturma arzusu, gençliğe, emekçi halka ve tüm insanlığa karşı işlenmiş açık ve ağır bir suçtur.

Türkiye'de ötedenberi eğitim emekçileri üzerinde baskılar uygulanır. Ancak I. ve II. MC dönemlerinde yapılan saldırı ve baskılar, bilim, eğitim ve öğretmen düşmanlığının açık kanıtı olmuştur. Bu dönemlerde kıyılan, sürülen TÖB-DER üyesi öğretmen sayısı 10.000'e yaklaşmıştır. Kıyım makinası, faşist olmayan ve faşistlere teslim olmayan herkese karşı işletildiğinden, kıyımın sayısal kapsamı kesin olarak bilinmemektedir. Bilinen odur ki, 26 üyemiz katledilmiş, yüzlercesi yaralanmış, yüzlercesi meslekten çıkarılmış, eşler birbirinden ayrılmıştır. MC'nin son aylarında fiili tecavüzler asistanlara, öğretim üyelerine dek uzanmıştır.

TÖB-DER şube binaları, sürekli faşist saldırılara hedef olmuştur. Türkiye öğretmenlerinin canevi sayılan TÖB-DER Genel Merkezi de 3 kez bombalanmış; iki kez kapatılmıştır.

Ancak onur duyarak söyleyeyim ki, Türkiye eğitim emekçileri, eşine az rastlanır bir yiğitlikle, fedakârlık ve kararlılıkla sömürüye, faşizme, emperyalizme karşı direnmişlerdir. Öğretmenlerimiz, demokrasi nöbetinde işçi sınıfımızın en sağlam yandaşlarından olduklarını kanıtlamışlardır.

Bugün demokratik öğretmen hareketimizin en acil talebi grev silâhı ile donatılmış *Sendika hakkıdır*. Demokrasi ile yönetilen tüm ülkelerde eğitim bir işkoludur, eğitimcilerin sendikaları vardır. Dünyada sadece Brezilya, Ekvator, İspanya, Ürdün, Liberya, Nikeragua, Peru ve Türkiye'de eğitim emekçilerinin sendikal hakları verilmemiştir. Oysa, çalışanların sendika kurmalarını zorunlu kılan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Roma Sözleşmesi, Avrupa Sosyal Yasası gibi uluslararası belgelerin altında Türkiye'nin de imzası vardır. Türkiye artık hiç değilse bu belgelerdeki imzasına sahip çıkmalıdır.

Türkiye eğitim emekçileri bugüne kadarki mücadeleleri ile, sendika ve grev haklarını, bencil çıkarlar uğruna, meslek şovenizmi içinde kullanmayacaklarını kanıtlamışlardır.

Türkiye'de ötedenberi çok çeşitli kaynaktan öğretmen sağlanmıştır. Öğretmenliğin ustalık ve uzmanlık isteyen bir iş ve meslek olduğu sürekli gözardı edilmiştir. Değişik kaynaklardan yetiştirilen öğretmenlerin düşünce ve davranış beraberliği içinde olması son derece güçtür. Onun için biz, ülkede tüm kademelere tek kaynaktan öğretmen yetiştirilmesinden yanayız. Ancak, ilk-

öğretim sorunu halledilinceye değin, bugün klasik liseler durumuna dönüştürülen öğretmen liselerinin, geçici de olsa öğretmen yetiştiren kurumlar haline dönüştürülmesini benimsiyoruz. Bir süreç içinde ilk, orta ve yüksek öğrenim kurumlarının öğretim kadrolarının yüksek öğrenim veren, ancak değişik dalları olan öğrenim süreleri eşit, tek kurumdan yetiştirilmesinden yanayız.

Ülkemizde, örgün eğitimi başaramayan Millî Eğitim Bakanlığının, yaygın eğitim, ya da yetişkinlerin eğitimi konusunda da hiçbir somut başarısına tanık olmadık. Bugün, yaygın eğitim olarak adı değiştirilen Halk Eğitim teşkilâtlarının çalışmaları ve işlevleri, yurt gerçeklerine çok aykırıdır. Bu kuruluş, ekmek bulmakta zorluk çeken köy kadınlarına pasta yapma kursları, biçki-dikiş, nakış kursları açmak gibi bir komikliğin içinde olmuştur. Yaygın eğitim, tüm emekçi kesimlere, özellikle köy kesimine hitap edecek bir biçimde yeni bir düzenlemeye tabi tutulmalıdır.

Bir önemli sorun da, yurtdışında çalışan işçi kardeşlerimizin çocuklarının, gerek yurt içinde, gerekse yurt dışındaki eğitimleri sorunudur. Hükümet, yurt dışında çalışan işçileri birer döviz makinası olarak görmemelidir. Onların her çeşit sorununda olacağı gibi, çocuklarının eğitimi sorunlarında da pratik, somut adımlar atmalıdır. Üç yıldan beri, yurt dışına gönderilen öğretmenlerin niteliği bellidir. Faşist militanlar, İmamlar özenle seçilerek öğretmen olarak yurt dışına gönderilmişlerdir. Oysa çeşitli nedenlerle ve özellikle ekonomik-siyasi baskılar yüzünden mesleğinden ayrılarak yurt dışına işçi olarak giden 10 bine yakın bir öğretmen potansiyeli vardır. Bu potansiyel, mutlaka değerlendirilmelidir. Üstelik bu meslektaşlarımız dil sorununu çözmüşlerdir. Çalıştıkları ülkelerin toplum özelliklerini yakından tanımışlardır. Yurt dışına ancak onlara rehberlik edecek, yol gösterecek yetkin öğretmenler gönderilmelidir.

Türkiye'de, olanak ve fırsat eşitliğinin sağlandığı, insanların yetenekleri doğrultusunda geliştirildiği, özgür tartışma ortamının sağlanabildiği, öğretmen ve öğrencilerin yönetime katıldığı, herkesin kendi anadilinden eğitim görebildiği, emperyalist etkilerden arınmış, üretime ve işe dönük bir eğitim sistemine ihtiyaç vardır. Biçimde ulusal, özde emekçi halktan yana eğitim dediğimiz demokratik eğitim, bu özellikleri taşımalıdır.

Kurultay süresince, eğitimin ve eğitim emekçilerinin, hemen tüm sorunlarını tartışacağız. Belki bu tartışmalarımız kimi konularda genel çerçevede kalacak. Önümüzdeki yıllarda daha özgül konuların tartışılacağı Kurultaylar toplanacaktır. Bugünkü görevi-

miz mevcut eğitim sistemini genel olarak bilimsel bir eleştiriye tabi tutmak ve demokratik eğitim sisteminin ana hatlarını ortaya çıkarmaktır. Kurultayın somut önerilerini ve kararlarını hayata geçirmek için de hep birlikte mücadele edeceğimize inancım tamdır.

Bu düşünce ve duygularla yüce Kurultayı selâmlar, dikkatiniz için teşekkür eder, başarılar dilerim. Saygılarımla.

Kurultay Sonuç Bildirgesi

TÖB-DER'in düzenlediği, 4-11 Şubat 1978 tarihleri arasında Ankara'da toplanan, başta DİSK olmak üzere çok sayıda demokratik kuruluşun katıldığı DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI'mız; devrimci, demokratik öğretmen hareketinin hayati sorunlarını tartışmış, eğitimin çok yönlü bir değerlendirmesini yapmış, ve eğitimin demokratikleştirilmesi için verilmekte olan mücadelenin anahatlarını inceleyip belirleyen gündemindeki tüm konuları çeşitli boyutlarıyla irdeleyerek aşağıdaki konuları saptayıp duyurmayı kararlaştırmıştır:

1 — Eğitim emekçilerinin biricik mesleki, yığınsal örgütü olan TÖB-DER; toplumun demokratikleşmesi, faşizmin geriletilmesi, sömürsüz bir toplumun yaratılması; bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelelerinin, nihai zafere doğru geliştirilmesi uğraşısı veren güçler arasında önemli bir yer tutan demokratik öğretmen hareketinin işçi sınıfı öncülüğünde her geçen gün daha da güçlenip sağlamlaştığını kıvançla belirtir.

2 — Demokratik Eğitim Kurultayı, bugüne değin halk güçlerimizin kurtuluş mücadelesinde yiğitçe yer aldıkları için, faşist ve diğer gerici güçler tarafından katledilen öğretmen kardeşlerimizi ve aynı şekilde hayatlarını kaybeden diğer tüm devrimci ve yurtseverleri saygıyla anar.

3 — Toplumumuzun demokratikleştirilmesiyle birlikte, eğitimin demokratikleştirilmesi amacıyla eğitimin bütün kademeleri ve tüm yönleriyle planlanıp programlanmasına, eğitim felsefesinin ilke ve amaçlarının belirlenmesine, öğretmenlerin demokratik ve meslekî örgütü TÖB-DER'in katılmasının zorunluluğuna inanır.

4 — Demokratik Eğitim Kurultayı, öğretmen hareketinin en ivedi ekonomik ve demokratik sorunlarının başında grevli, toplusözleşmeli sendikalaşma hakkının geldiğini dile getirir. Kurultayımız, tüm çalışanların sendikalaşma hakkını benimser. Bu hak, bütün ücretli emekçiler için vazgeçilmezdir ve dünyanın dört bir yanında Eğitim, Bilim ve Kültür işçileri tarafından kullanılmaktadır. Eğitimin üretimle olan bağı, öğretmenlerin yaşama ve çalışma koşulları dikkate alındığında, eğitim emekçilerini, tüm ücretli çalışanlar gibi, işçilerin dışında düşünmek olanaksızdır. Bu ana düşünceden hareketle, DEMOKRATİK EĞİTİM KURULTAYI:

A — Sendikal haklarımız doğrultusunda mücadelenin; uluslararası kardeş öğretmen örgütleri, başta olmak üzere, emekten yana siyasi güçlerle gençlik ve kadın kuruluşlarıyla güç ve eylembirliği içinde sürdürülmesine,

B — Hukukî bakımdan, 274 sayılı Yasada yapılacak bir değişiklikle işçi tanımının genişletilerek eğitim emekçilerinin grevli, toplusözleşmeli sendikalaşma hakkının gerçekleştirilebileceğine,

C — Bu düzenlemenin işçi-memur ayrımını belirleyen ilgili komisyon ve Bakanlar Kurulu Kararı ile de yapılabileceğine,

D — Sendikal haklar kazanıldığında işkolu esasına göre Türkiye Eğitim, Bilim ve Kültür İşçileri Sendika'sının kurulmasına, bu sendikanın DİSK'le bütünleşmesine,

E — Başta DİSK olmak üzere tüm demokratik kuruluşlarla dayanışma içine girilmesine, şimdiye değin bu uğurda verilen mücadelenin bundan sonra da daha yoğun ve kararlı bir şekilde sürdürülmesine ve tabanın benimseyerek getirdiği tüm demokratik mücadele yöntemlerinin kullanılmasına karar vermiştir.

5 — Demokratik bir eğitim, ancak demokratik bir toplumda mümkündür. Eğitimin demokratikleştirilmesi uğrunda verilmekte olan mücadele, toplumumuz içine girdiği genel demokratikleşme sürecinin önemli bir parçasıdır. Baskısız ve sömürsüz bir toplum düzenini gerçekleştirebilmek amacıyla bütün anti-demokratik engellerin temizlenmesi, tarihsel bir görevdir.

Tüm emekçi sınıf ve takabalara eğitim görme olanakları sağ-

lanmadıkça, ezilen halkın demokratik özlemleri, dili ve kültürü üzerindeki ırkçı-şoven ve asimilasyoncu politika ve uygulamalara son verilmedikçe, üretim güçlerinin özgürce gelişimini sağlayan, gerçekten demokratik bir toplumdaki ve eğitimden söz edilemez.

Türkiye'de yürürlükte bulunan ve emperyalist-kapitalist sistemce belirlenen üretimden kopuk, anti-demokratik, idealist, ırkçı-şoven ve asimilasyoncu eğitim sistemi; üretim güçlerinin özgürce gelişmesine olanak vermemekte; egemen güçlerin çıkarları ve dünya görüşü doğrultusunda şartlandırılmış, üretken ve yaratıcı olmayan okur-yazar yetiştirmekte, ezilen ve sömürülen emekçi kitlelerin ileriye dönük mücadelesinde etkin görevler yüklenebilecek kendine güvenli, gerçekten demokratik, dirençli insanlar yetiştirmemektedir.

Bu görüş ve düşüncelerle Demokratik Eğitim Kurultayımız:

A — Eğitim sisteminin, kitlelerin ilerici kültürünün öğretimini ve geliştirilmesini sağlayıcı bir niteliğe kavuşturulmasını, sınıfsal ve ulusal ayrıcalıklar içermeyen bir tarzda, «biçimde ulusal-özde emekçi halktan yana» bir içeriğe ve işlerliğe kavuşturulmasını;

B — Üretim güçlerinin özgürce gelişmesine büyük katkıda bulunan eğitimden tüm emekçi sınıf ve tabakaların eşit olarak yararlandırılmalarını;

C — Türkiye'nin de altına imza koyduğu İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ, Avrupa İnsan Haklarını Koruma Sözleşmesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı Sonuç Belgesi gereklerine uygun olarak insan hak ve özgürlükleri, halkların haklarının eşitliği ve kendi geleceklerini tayin ilkesi doğrultusunda herkese kendi anadilinde öğrenim yapma hakkının tanınmasına;

D — İlköğretimin her alanında görüldüğü gibi, özellikle Yatılı Bölge Okulları aracılığıyla sürdürülmekte olan, emekçi halk çocuklarını, kendi ulusal ve toplumsal değerlerine yabancılaştırmayı ve boyun eğdirip dirençsiz bırakmayı amaçlayan eğitime son verilmesini, tüm ilköğretimin demokratik bir öz ve işlerliğe kavuşturulmasını;

E — Başta MC'nin ders kitapları olmak üzere, süregelen faşist, gerici ve bilim-dışı öğretim programlarının ve ders kitaplarının kaldırılması, bunun yerine TÖB-DER ile işbirliği halinde, de-

mokratik eğitimin gereklerine uygun olan öğretim programlarının ve ders kitaplarının hazırlanmasını;

F — Bilim, araştırma ve inceleme üzerindeki anti-demokratik baskı ve uygulamalara son verilmesini;

G — Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yönden farklılıkların bulunduğu Türkiye'de; bu özgül durumlar veri alınarak yerel ve demokratik bir yaygın eğitim politikasının izlenmesini, okuma-yazma bilmeyen emekçi kitlelerin tümüyle okur-yazar hale getirilmesini ... öngörür.

H — Eğitim ve üretim arasında sıkı ve sağlam ilişkilerin kurulmasını ve insanın çok yönlü ve bütünüyle gelişmesini sağlamayı öngören, «politeknik eğitim» anlayışının ülkemiz koşullarına göre oluşturularak yaşama geçirilmesi için gerekli her türlü çalışmaları yapmadaki kararlılığını önemle vurgular.

İ — Devlet güdümündeki tüm İmam Hatip Okulları, Kuran Kursları gibi gerici eğitim kurumlarının sona erdirilmesi ve feodal eğitime karşı gerekli bütün alanlarda mücadele edilmesinin gereğini belirtir.

6 — Demokratik Eğitim Kurultayı Yüksek öğrenim gençliğinin akademik özgürlüğünün ve üniversite, yüksekokul özerkliğinin gerçek anlamda sağlanması, bu kurumların faşistlerden arındırılarak, cangüvenliğinin ivedi bir zorunluluk olarak gerçekleştirilmesi, yükseköğrenim öğrencilerinin ekonomik ve sosyal yaşam koşullarının iyileştirilmesi, eğitimde fırsat eşitliğinin tanınması ve öğrenci gençliğin merkezi demokratik, yığinsal örgütlenmesinin gerçekleştirilmesi zorunluluğunu belirtir.

7 — Öğretmenliğin özel uzmanlık isteyen bir meslek olduğu noktasından hareketle, Kurultayımız, öğretmen yetiştiren kurumların tek tip öğretim programları esasına dayalı olarak merkezeleştirilmesi, bunun için gerekli düzenlemelerin yapılması, böylelikle öğretmenlik mesleğinin heterojen unsurlardan oluşan karmaşık yapısının sona erdirilmesi ve öğretmen yetiştiren kurumların özerkleştirilerek demokratik bir yapıya kavuşturulması zorunluluğunu dile getirir.

8 — Kurultayımız, zorunlu ilköğretimde öğrenim masraflarının tamamının, öğretmenlerin kullandığı araç-gereçlerinin devlet tarafından karşılanmasını talep eder.

9 — Demokratik Eğitim Kurultayı, eğitim emekçileri üzerindeki gerici politik baskıların kaldırılması, işgüvenliğinin sağlanabilmesi için öğretmenlerin tayin, terfi ve diğer özlük işlerinin Milli Eğitim Bakanlığından özerkleşmiş Yüksek Öğretmenler Kurulu adlı bir kurul tarafından yürütülmesini ve bu alanda yargı organlarındaki statünün örnek alınmasını ister.

10 — Demokratik Eğitim Kurultayı, öğretmenlere ve memur statüsündeki bütün emekçilere, siyasal partilere katılma ve siyasal çalışma yapabilme, kendi siyasal düşün ve kanılarını özgürce ifade edebilme hakkının sağlanması için bu konudaki yasal engellere, anti-demokratik uygulamalara karşı mücadeleyi savunur.

11 — 141-142 ve benzeri anti-demokratik ceza ve diğer yasa maddelerinin kaldırılması, düşünce, yayın ve örgütlenme üzerindeki tüm yasak ve kısıtlamaların kaldırılması için mücadele eder.

12 — Kurultayımız, ezilen cins olan kadınlarımızın, eğitimde fırsat eşitliği talebini, Türkiye’de genel olarak eğitimin demokratikleştirilmesi çerçevesi içinde çözümlenmesi gerektiğini vurgular.

13 — Demokratik Eğitim Kurultayı, milyonlarca emekçi çocuğunun en ivedi gereksinimlerinden olan okul öncesi eğitim ve bakım olanaklarının sağlanması, işyerlerinde kreşlerin açılması, aynı durumdaki öğretmen çocuklarının kreş ve anaokulu sorunlarının da bu çerçeve içinde çözümlenmesi gerektiğini dile getirir.

14 — Kurultayımız, çocuk edebiyatı konusunda emperyalizmin bu alandaki beyin yıkama faaliyetlerine karşı mücadele ederken, devrimci, ilerici ve halkçı bir politikanın uygulanmasını ve bu yayın alanında TÖB-DER’e düşen önemli görevlerin mali olanaklar çerçevesinde sistemli ve programlı bir şekilde yerine getirilmesi gerektiğini belirtir.

15 — Demokratik Eğitim Kurultayı, Federal Almanya’dakiler başta olmak üzere yurtdışındaki emekçilerimizin yüzbinlerce çocuğunun kendi anadilinden eğitim ve öğretim yapabilmesi için gerekli ve yeterli olanakların sağlanması gereğinden hareketle, TÖB-DER; bir yandan ilgili yabancı hükümetlere ve onların şoven, asimilasyonu siyasetlerine karşı mücadele yürütürken, öte yandan, Türkiye’nin gerici halk düşmanı siyasi iktidarlarının yurtdışına gönderdiği faşist öğretmenlerin geri çevrilmesini ve ora-

daki eğitim kurumlarının da TÖB-DER ilkeleri çerçevesinde demokratikleştirilmesini savunur.

16 — Demoratik Eğitim Kurultayı, Türkiye öğretmen hareketinin ve tüm eğitim kurumlarının uluslararası meslek örgütleriyle ve öğrenim kurumlarıyla ilişki, karşılıklı işbirliği, dayanışma ve bilgi alış-verişini engelleyen yasa ve uygulamaların tümüyle kaldırılması zorunluluğunu vurgularken, uluslararası düzeyde FISE ilkelerini ve 11. Kurultay Kararlarını benimsediğini bildirir.

17 — Demokratik Eğitim Kurultayı uluslararası plâformda,

A — Haklı savaşları destekleyen, haksız savaşlara, militarizme ve silâhlanmaya karşı çıkan barış politikasını benimser; bu doğrultuda Türkiye'nin; emperyalist silâh tekelleri ve yerli işbirlikçileri tarafından sokulduğu silâhlanma yarışını protesto eder. Farklı sosyal sistemlere sahip ülkelerin barış içinde birlikte yaşama ilkesinden hareketle, sosyalist ve üçüncü dünya ülkeleriyle ekonomik, bilimsel, teknolojik ve kültürel işbirliğinin geliştirilmesini,

B — Yumuşama politikasının gereği olarak, politik detantın askeri detantla temellendirilmesi yolunda öncelikle kimyasal silâhların kaldırılmasını,

C — Emperyalizmin yeni yığınsal imha silâhlarından Nötron Bombasına karşı mücadelenin Türkiye'de de güçlendirilmesi yolunda çabaların yoğunlaştırılmasını,

D — Emperyalistler tarafından sabit bir uçak gemisi olarak kullanılmak istenen Kıbrıs'ın bağımsızlığına, toprak bütünlüğüne, ve egemenliğine saygı gösterilmesini, bunun için Kıbrıs'la ilgili tüm Birleşmiş Milletler kararlarının uygulanmasını öngörür.

18 — Demokratik Eğitim Kurultayı öğretmen hareketinin işçi sınıfımız başta olmak üzere tüm emekçi halk güçlerimiz ve onların siyasal, ekonomik, demokratik örgütleriyle işbirliği ve dayanışmasının güçlenmesi gerektiğini belirterek yukarıdaki sonuç bildirgesinin Türkiye Kamuoyuna ve uluslararası kardeş kuruluşlara duyurulmasını kararlaştırmıştır.

19 — Demokratik Eğitim Kurultayı, TÖB-DER'in bugüne kadar sürdürdüğü bağımsızlık, demokrasi, barış ve özgürlük mücadelesinin güçlendirilmesi için örgütsel bütünlüğümüzün sağlamlaştırılması yolunda çaba göstermeyi vurgularken, eğitim emekçilerinin en ileri kolu olan TÖB-DER'in bu uğurda, her türlü baskı ve zulme karşı şimdiye değin yılmak bilmez bir mücadele verdiğini ve aynı yolda azimle ilerleyeceğini ilân eder.

Yaşa Lenin

Lenin'in hayatını anlatan bu kitap, Sovyetler Birliği okullarında okuma kitabı olarak kullanılmaktadır. Gelişmiş Sosyalist toplum için yetiştirilen insanların eğitiminde Lenin adı yine çıkış noktası olmaya devam etmektedir.

Resimli, 220 sayfa, 25 lira.

Dağıtım :

HAZİRAN YAYINLARI

Başmusaşık sokak 10/11 Cağaloğlu — İstanbul
Toplu isteklerde % 25 indirim yapılır.